

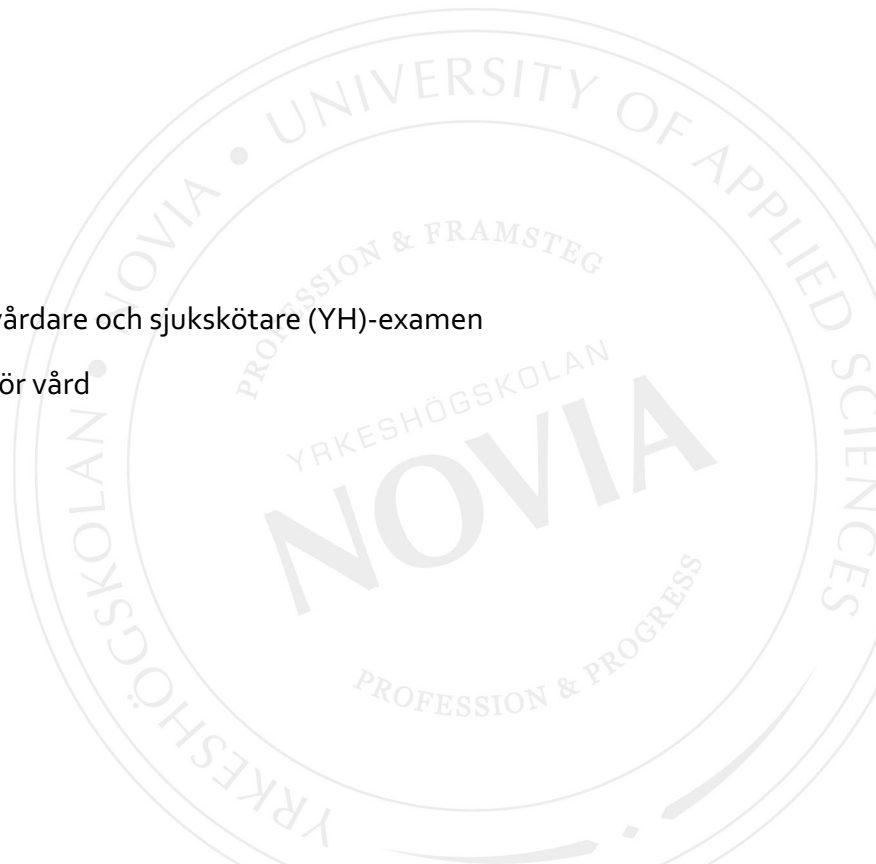
Sjukskötarutbildningen, sjukskötaryrket och dess framtidsvisioner

Jessica Holm
Sabina Fältmarsch
Emma Backman

Examensarbete för hälsovårdare och sjukskötare (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för vård

Åbo 2020

EXAMENSARBETE

Författare: Jessica Holm, Sabina Fältmarsch och Emma Backman

Utbildning och ort: Utbildningsprogrammet för vård (YH), Åbo

Handledare: Minna Syrjäläinen-Lindberg och Bodil Julin

Titel: Sjukskötartutbildningen, sjukskötaryrket och dess framtidsvisioner

Datum 27.4.2020

Sidantal 39

Bilagor 5

Abstrakt

Detta examensarbete är en del av projektet "Framtidens sjukskötare - är det du?" vid Yrkeshögskolan Novia i Åbo. Projektet görs i samarbete med Sjuksköterskeföreningen i Åboland rf. WHO har utnämnt år 2020 till sjukskötarens år för att lyfta fram sjukskötarens viktiga roll i samhället. Denna del av projektet baserar sig på sjukskötartutbildningen, sjukskötaryrket och dess framtidsvisioner. Arbetet utmynnar i en presentation för närvårdarstuderande för att upplysa dem om sjukskötartutbildningen och sjukskötaryrket.

Syftet med detta projekt är att ge en realistisk och positiv bild av sjukskötaryrkets verkliga arbetsuppgifter samt yrkets framtidsvisioner. Frågeställningarna är följande: Vad är det positiva med sjukskötaryrket? Vilka är sjukskötaryrkets framtidsvisioner? Vad känner närvårdarstuderande till om sjukskötartutbildningen och sjukskötaryrket?

Metoden som tillämpas i detta arbete är allmän litteraturöversikt. Utifrån litteraturen utarbetas en presentation och en utvärderingsenkät. Med hjälp av presentationen och utvärderingsenkäten vill skribenterna reda ut om närvårdarstuderande sedan tidigare känner till sjukskötartutbildningen och sjukskötaryrket samt deras intresse för området. Dessutom vill skribenterna reda ut om presentationen ökade närvårdarstuderandenas kunskaper om yrket och intresse för sjukskötartutbildningen.

Resultatet från litteraturöversikten visar att sjukskötaryrket är ett mångsidigt yrke och framtiden inom vården har obegränsade möjligheter. Från resultaten av utvärderingsenkäten framgår det att närvårdarstuderande har sedan tidigare intresse för och kunskap om sjukskötartutbildningen och sjukskötaryrket. Presentationen har ytterligare ökat deras intresse för sjukskötartutbildningen och deras kunskap om sjukskötaryrket.

Språk: svenska Nyckelord: sjukskötare, vård, roll, framtid, nyutexaminerad, Finland, internationellt, robotik, karriär

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Jessica Holm, Sabina Fältmarsch ja Emma Backman

Koulutus ja paikkakunta: Sairaanhoidaja (AMK) / Terveystenhoitaja (AMK), Turku

Ohjaajat: Minna Syrjäläinen-Lindberg ja Bodil Julin

Nimike: Sairaanhoidajakoulutus, sairaanhoidajan ammatti ja tulevaisuuden visioita / Sjukskötartutbildningen, sjukskötaryrket och dess framtidsvisioner

Päivämäärä 27.4.2020

Sivumäärä 39

Liitteet 5

Tiivistelmä

Tämä opinnäytetyö on osa ruotsinkielisen Yrkeshögskolan Novian projektia "Framtidens sjukskötare – är det du?". Projekti tehdään yhteistyössä ruotsinkielisen Sjuksköterskeföreningen i Åboland rf:n kanssa. WHO on nimittänyt vuoden 2020 sairaanhoidajien vuodeksi ja tarkoituksena on korostaa sairaanhoidajien tärkeää roolia yhteiskunnassa. Tämä osa projektista perustuu sairaanhoidajakoulutukseen, sairaanhoidajan ammattiin ja tulevaisuuden visioihin. Opinnäytetyössä kehitetään esitelmä, joka esitetään lähihoitajaopiskelijoille. Tarkoituksena on tiedottaa lähihoitajaopiskelijoita sairaanhoidajakoulutuksesta ja sairaanhoidajan ammatista.

Projektin tavoitteena on esittää realistinen ja positiivinen kuva sairaanhoidajan ammatin todellisista työtehtävistä ja ammatin tulevaisuuden visioista. Opinnäytetyön kysymyksenasetteluna on: Mikä on positiivista sairaanhoidajan ammatissa? Mitkä ovat sairaanhoidajan ammatin tulevaisuuden visiot? Mitä tietoa lähihoitajaopiskelijoilla on sairaanhoidajakoulutuksesta ja sairaanhoidajan ammatista?

Opinnäytetyössä käytetään yleistä kirjallisuuskatsauksen menetelmää. Kirjallisuuden perusteella kehitetään esitelmä ja arviointikysely. Esitelmän ja arviointikyselyn tarkoitus on selvittää, onko lähihoitajaopiskelijoilla ennestään tietoa sairaanhoidajakoulutuksesta ja sairaanhoidajan ammatista sekä kartoittaa opiskelijoiden kiinnostusta alasta. Opinnäytetyön kirjoittajat haluavat myös selvittää lisäkö esitelmä tietoa ammatista ja kiinnostusta sairaanhoidajakoulutusta kohtaan.

Kirjallisuuskatsauksen tuloksen perusteella voi päätellä, että sairaanhoidajan ammatti on monipuolinen ammatti ja tulevaisuudessa hoitoalalla on rajattomasti mahdollisuuksia. Arviointikyselyn tuloksista ilmenee, että lähihoitajaopiskelijoilla on ennestään kiinnostusta ja tietoa sairaanhoidajakoulutuksesta sekä sairaanhoidajan ammatista. Esitelmä on myös lisännyt heidän kiinnostustaan sairaanhoidajakoulutusta kohtaan ja tietoa sairaanhoidajan ammatista.

Kieli: ruotsi Avainsanat: sairaanhoidaja, hoito, rooli, tulevaisuus, vastavalmistunut, Suomi, kansainvälinen, robotiikka, ura

BACHELOR'S THESIS

Author: Jessica Holm, Sabina Fältmarsch and Emma Backman

Degree Programme: Degree Programme in Nursing, Turku

Supervisors: Minna Syrjäläinen-Lindberg and Bodil Julin

Titel: Nursing Education, Nursing Profession and Visions of the Future /

Sjukskötartutbildningen, sjukskötaryrket och dess framtidsvisioner

Date 27.4.2020

Number of pages 39 Appendices 5

Abstract

This bachelor's thesis is a part of the project "Framtidens sjukskötare - är det du?" at Novia University of Applied Sciences in Turku. The project is carried out in cooperation with Sjuksköterske-föreningen i Åboland rf. 2020 is declared by WHO as the year of the nurses to emphasize the importance of nurses in our society. This thesis, which is a part of the project, is based on the nursing education, nursing profession and visions of the future. The outcome of this thesis is a presentation, which will be presented to practical nursing students to enlighten them about nursing education and nursing profession.

The purpose of this project is to present a realistic and positive image of the actual tasks of the nursing profession and visions of the future. The questions for this thesis are the following: What is positive about the nursing profession? Which are the visions of the future of the nursing profession? What do nursing students know about the nursing education and the nursing profession?

The method applied in this thesis is a general literature review. The literature will be used as a base for developing a presentation and an evaluation survey. With the help of the presentation and the evaluation of the survey, the authors of this thesis will analyze if the practical nurse students already knew about the nursing education and nursing profession, also, their interest in the area. Furthermore, the authors will clarify if the presentation increased their knowledge about the profession and their interest in the nursing profession.

The results from the literature review show that the nursing profession is a versatile profession and the future within healthcare have unlimited possibilities. The evaluation of the survey reveals that practical nursing students already had an interest in and knowledge about the nursing education and nursing profession. The practical nursing students' interest in and knowledge about the nursing education and nursing profession increased with the presentation.

Language: Swedish Key words: nurse, healthcare, role, future, recently graduated, Finland, international, robotics, career

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Syfte och frågeställningar.....	1
3	Sjukskötaryrket.....	2
3.1	Sjukskötarens historia.....	2
3.2	Nutida situation.....	4
3.3	Sjukskötarens roll.....	7
3.4	Evidensbaserad kunskap i arbetslivet.....	9
4	Sjukskötaryrkets kärnkompetensområden.....	10
5	Att studera till sjukskötare.....	13
5.1	Sjukskötarutbildningen i Yrkeshögskolan Novia.....	14
5.2	Erfarenheter av nytexaminerade sjukskötare.....	14
6	Karriärmöjligheter.....	15
7	Sjukskötaryrkets framtidsvisioner.....	16
7.1	Fem olika framtidsvisioner inom sjukvården.....	18
7.2	Teknik och robotik.....	19
7.3	Finlands framtidsvisioner inom sjukvården.....	21
8	Etisk yrkesutövning.....	22
9	Metod.....	24
9.1	Allmän litteraturöversikt.....	24
9.2	Presentation.....	25
9.3	Utvärdering.....	26
9.4	Enkät.....	27
9.5	Resultat av utvärderingsenkät.....	28
10	Arbetsprocess.....	29
11	Kritisk granskning.....	31
12	Diskussion.....	33
	Källförteckning.....	36

Figurförteckning

Figur 1. Överblick av sjukskötarnas och hälsovårdarnas nutida situation gällande sökande i relation till arbetsplatser.....	4
Figur 2. Modell för etiskt hållbara vårdande kulturer.....	23
Figur 3. Närvårdarstuderandes svar på första frågan i enkätundersökningen.....	28
Figur 4. Närvårdarstuderandes svar på andra frågan i enkätundersökningen.....	28
Figur 5. Närvårdarstuderandes svar på tredje frågan i enkätundersökningen.....	29
Figur 6. Närvårdarstuderandes svar på fjärde frågan i enkätundersökningen.....	29

Tabellförteckning

Tabell 1. Medellön per månad för olika yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården som arbetar inom kommunala sektorn.	5
Tabell 2. Antal nya studerande inom yrkeshögskola/högre yrkeshögskola (2018)....	13
Tabell 3. Antal utexaminerade studerande inom yrkeshögskola/högre yrkeshögskola (2018).....	14

Bilagor

Bilaga 1	Projektbeskrivning för examensarbete
Bilaga 2	Läroplan 2020
Bilaga 3	Sökrapport
Bilaga 4	PowerPoint – presentation för närvårdarstuderande
Bilaga 5	Utvärderingsenkät

1 Inledning

Detta examensarbete är en del av projektet ”Framtidens sjukskötare - är det du?” som görs i samarbete med sjuksköterskeföreningen i Åboland rf. Se Bilaga 1 för information om projektet. WHO har utnämnt år 2020 till sjukskötarens år för att lyfta fram sjukskötarens viktiga roll i samhället, samtidigt hedras Florence Nightingale som föddes för 200 år sedan. Detta examensarbete baserar sig på sjukskötarutbildningen, sjuksköterycket och dess framtidsvisioner. I arbetet diskuteras även sjukskötarens historia, nutida situation, sjukskötarens roll, yrkets kärnkompetensområden och karriärmöjligheter. Arbetet utmynnar i en presentation som presenteras för närvårdarstuderande.

Presentationen utförs i Yrkesinstitutet Axxell på två olika orter, Karis och Pargas. Presentationen görs för att upplysa närvårdarstuderande om sjuksköterycket och sjukskötarutbildningen. Skribenterna vill även reda ut om närvårdarstuderande sedan tidigare känner till sjukskötarutbildningen och sjuksköterycket samt deras intresse för området. Dessutom vill skribenterna reda ut om presentationen ökade kunskap över yrket och intresse för sjukskötarutbildningen, detta görs genom en utvärderingsenkät. Närvårdarstuderande får frivilligt och anonymt besvara utvärderingsenkäten, varefter enkäten analyseras och resultatet sammanställs i arbetet.

Detta examensarbete har rubriken “Sjukskötarutbildningen, sjuksköterycket och dess framtidsvisioner”. Arbetet är skrivet av tredje årets studerande inom utbildningsprogrammet för vård vid Yrkeshögskolan Novia i Åbo. Skribenterna av arbetet består av två sjukskötarstuderande och en hälsovårdstuderande, vilket medför ett mångprofessionellt samarbete. Metoden som tillämpas i detta arbete är allmän litteraturöversikt. Genom att tillämpa denna metod utgår skribenterna ifrån relevant litteratur från olika källor, som besvarar syftet och frågeställningarna. På basen av litteraturen utvecklas en presentation och en utvärderingsenkät.

2 Syfte och frågeställningar

Syftet med detta examensarbete är att framföra en realistisk och positiv bild av sjuksköterykets verkliga arbetsuppgifter samt yrkets framtidsvisioner. Målet med examensarbetet är en presentation som hålls för närvårdarstuderande. Presentationen baserar sig på information om hur sjuksköterycket ser ut i dag, hurdana framtidsvisioner

yrket har, hur sjukskötartutbildningen ser ut och vilka karriärmöjligheter det finns. De huvudsakliga frågeställningarna är:

1. Vad är det positiva med sjukskötaryrket?
2. Vilka är sjukskötaryrkets framtidsvisioner?
3. Vad känner närvårdarstuderande till om sjukskötartutbildningen och sjukskötaryrket?

3 Sjukskötaryrket

WHO har utnämnt år 2020 till sjukskötarnas och barnmorskornas år. WHO vill fira minnet av omvårdnadens bidrag över hela världen och lyfta fram de utmanande förhållandena som vårdpersonalen ofta möter. Sjukskötare och barnmorskor är de personer som ägnar sitt liv till att vårda mödrar och barn, ge livräddande hälsorådgivning, ta hand om äldre individer och tillgodose de vardagliga hälsobehoven. I världen behövs totalt 9 miljoner fler sjukskötare och barnmorskor fram till år 2030, för att alla individer skall kunna få den vård de behöver (WHO, 2020). Kear (2019, s. 275) poängterar att det är väldigt viktigt att sjukskötare får den respekt och stöd som de förtjänar. Detta år är det en ypperlig möjlighet att upplysa allmänheten över vad sjukskötarnas arbetsuppgifter baserar sig på.

Vart annat år ordnas en så kallad ICN-kongress (International Council of Nurses) i olika städer världen över. Kongressen är till för att utveckla kunskap och sprida information om vård och omsorg. Den senaste kongressen hölls i Singapore från 27 juni till 1 juli 2019. I kongressen deltog över 5300 sjukskötare från 124 olika länder. Temat år 2019 på kongressen var "Beyond Healthcare to Health", alltså fokusera på sociala faktorer som påverkar på hälsan så som utbildning, könsjämlighet och fattigdom. (Andtfolk, Ahläng, Mannevaara, & Gray, 2019, s. 30)

3.1 Sjukskötarens historia

Det är 200 år sedan Florence Nightingale (1820–1910) föddes. Hon anses vara en av grundarna av det moderna sjukskötaryrket. Nightingale blev känd efter Krimkriget, eftersom hennes sjukstuga var välorganiserad och hon fick uppmärksamhet för sin goda vård. Hon samlade evidens för att orena förhållanden orsakar död och arbetade för att förbättra aseptiken både under och efter kriget. Nightingale betonade även att patienten och inte

sjukdomen ska stå i centrum. Efter Krimkriget grundade hon en sjukskötarskola i London, skolan finns kvar än idag. (Petiprin, 2016)

Sjuksköterycket ansågs vara ett yrke som tillhörde endast kvinnor. Sjukskötare skulle ha förståelse för patienterna och bemöta dem försiktigt och vänligt. Dessutom skulle sjukskötare vara kärleksfulla, känsliga och visa ömhet. Yrket ansågs vara en kallelse. Under Nightingales tid var yrkes stoltheten vanligen relaterad till om patientens behov hade tillfredsställts som en följd av sjukskötarens omvårdnadskompetens. Det var inte heller alls ovanligt att yrkes stoltheten berodde på om läkarens behov blev tillfredsställda och om hen var nöjd med sjukskötarens arbetsinsats. (Johansson, Engström, & Ekman, 2009, s. 13)

I mitten på 1900-talet ansågs det att sjukskötare inte endast skulle ta i hänsyn patienten utan även läkare, anhöriga och arbetskollegor. Sjukskötare skulle vara under läkarens direkta ledning och sedan kunna verkställa hans ordinationer och assistera vid behandling, operationer, undersökningar samt omläggningar. Allt mer som sjukskötare utvecklade sin skicklighet i sina arbetsuppgifter blev sjukskötare mer användbara för läkare och patienter (Johansson, Engström, & Ekman, 2009, s. 13). Det var först år 1960 som det i Finland infördes yrkeslegitimation och sjukskötare måste utbilda sig och blev då legitimerade sjukskötare. Yrkesutbildningen resulterade i att sjukskötare blev mer självständiga och kompetenta inom sitt yrkesområde. Samtidigt byggdes det sjukhus runt om i Finland, vilket ledde till att behovet av utbildade sjukskötare ökade. (Punta-Saastamoinen, 2017, s. 5)

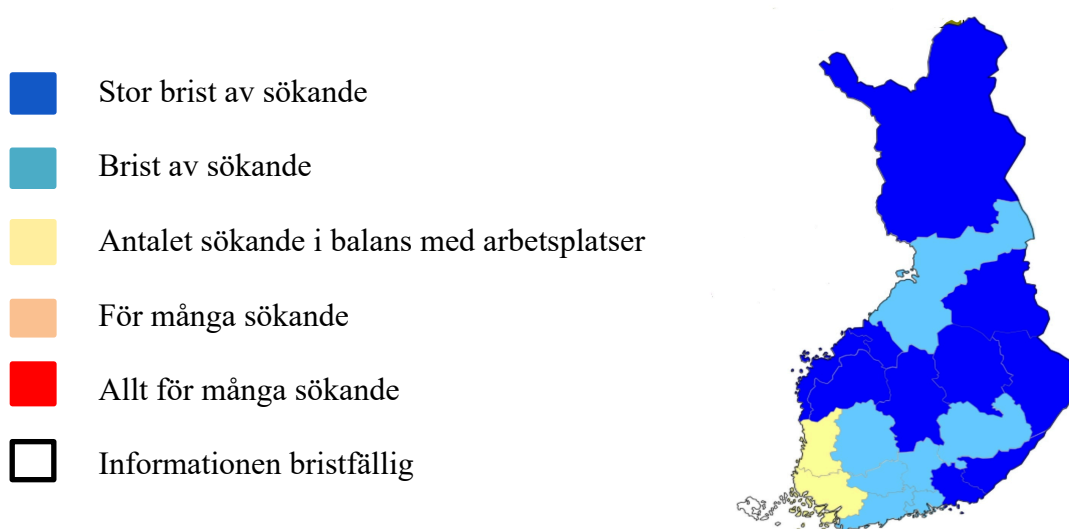
På 1980-talet började även män söka sig till sjukskötarutbildningen. Till en början orsakade detta förvåning bland befolkningen eftersom de männen som började studera till sjukskötare gjorde ett ovanligt karriärval. Yrkesutbildningen och vårdarbetet var ändå tydligt uppdelat bland könen. Kvinnor studerade och arbetade som sjukskötare och männen blev mentalsjukvårdare. Männen arbetade sedan som chefer, ambulans chaufförer eller inom psykiatriska vården. (Punta-Saastamoinen, 2017, s. 6)

På 1990-talet började vårdarbetet ses som ett teoretiskt kontrollerat arbete, vilket höjde vårdyrkets profil. Det utvecklades gradvis en egen vetenskaplig bas, så kallad vårdvetenskap. Detta innebar att vård teorier inkluderades i sjukskötarutbildningen. De vårdvetenskapliga teorierna som användes inom utbildningen i Finland kom från en början från Nordamerika. Teorierna togs aktivt i bruk både i utbildningen och i arbetslivet. Det krävdes allt mer av sjukskötare, de skulle självständigt kunna ta beslut, vara experter inom sitt yrkesområde och tillämpa kunskap. Arbetet som tidigare ansågs vara en kallelse ansågs från och med 1990-talet vara ett professionellt yrke. (Punta-Saastamoinen, 2017, s. 7)

3.2 Nutida situation

I Finland arbetar det totalt 72 208 sjukskötare. 29,1% av dem är under 35 år, 52,5% är i åldersgruppen 35–54 år och 18,4% är över 55 år. Inom den kommunala sektorn arbetar 83,8% sjukskötaren, inom den privata sektorn 15,2% och inom staten 1,0%. Av sjukskötarna i Finland är 92,6% kvinnor och 7,4% män. Sjuksköterycket är det tredje vanligaste yrket bland finländska kvinnor. Av manliga sjukskötare inom yrket är 9,4% i åldern 25–34 år och 5,2% 55 år eller äldre. (Sairaanhoitajaliitto, 2020)

Av den totala mängden anställda sjukskötare har 3,4% utländsk bakgrund. I Finland finns det totalt 1581 arbetslösa sjukskötare och hälsovårdare. Antalet lediga platser är i genomsnitt 3716, under tidsperioden januari-juni 2019. Under årtiondet 2010–2020 har ungefär 500–600 sjukskötare lämnat yrket. Social- och hälsosektorn anställer cirka 2000 sjukskötare årligen. Detta motsvarar cirka 34% av alla anställda inom yrket under åren 2007–2020. Antalet sjukskötare som har lämnat yrket är 31% (Sairaanhoitajaliitto, 2020). I Figur 1 får läsaren en överblick av sjuksköternas och hälsovårdarnas situation gällande sökande i relation till arbetsplatser i Finland. (Ammattibarometri, 2019)

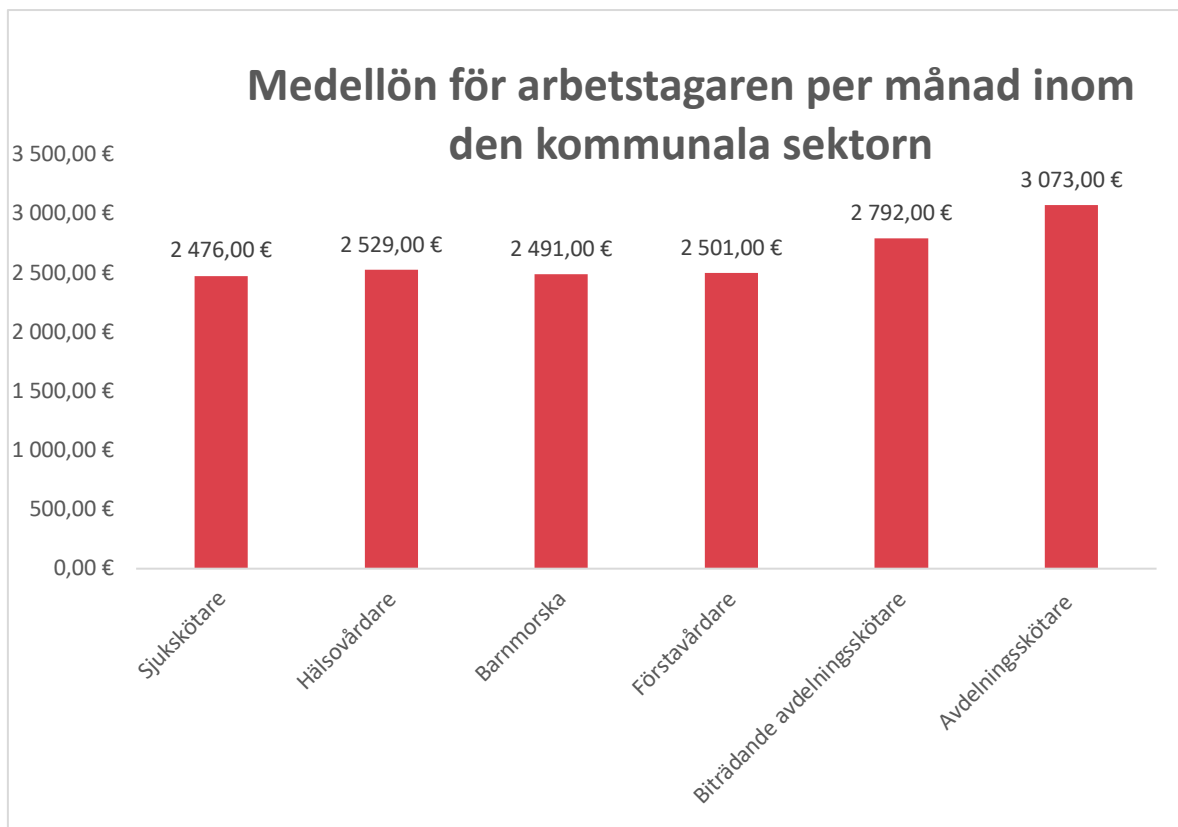

Figur 1. Överblick av sjuksköternas och hälsovårdarnas nutida situation gällande sökande i relation till arbetsplatser.

År 2018 var sjuksköternas genomsnittliga lön 3082€/mån och medianlönen 2565€/mån. Sjuksköternas lön ligger under den genomsnittliga lönen för anställda i Finland. Den genomsnittliga lönen i Finland är 3395€/mån. En stor del av sjuksköternas totala inkomst består av skifteställagg. Tabell 1 är en översikt på medellönen per månad för olika

yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården som arbetar inom den kommunala sektorn. (Sairaanhoitajaliitto, 2020)

Tabell 1. Medellön per månad för olika yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården som arbetar inom kommunala sektorn.

Den genomsnittliga timlönen för manliga sjukskötare är 1,45€ högre än för kvinnor och den genomsnittliga medianlönen för män är 1,81€ högre än för kvinnor (2017). Största skillnaden mellan män och kvinnor i timlönen 2017 förekom inom staten. Den genomsnittliga timlönen för män inom staten var 2,21€ högre än för kvinnor och median timlönen var 1,89€ högre än för kvinnor. Den minsta skillnaden mellan mäns och kvinnors timlön 2017 var inom den kommunala sektorn där männen tjänade i genomsnitt 1,37€ mer per timme. År 2018 arbetade 16,9% av sjukskötarna deltid, vilket förekom mest inom den privata sektorn. (Sairaanhoitajaliitto, 2020)

Sjukskötarförbundet är oroliga över den eftersläpande lönen för både sjukskötare i Finland och i de nordiska länderna. En finländsk sjukskötare får den lägsta lönen jämfört med sina nordiska kollegor, de förtjänar betydligt bättre fastän man tar i beaktande prisskillnader i levnadskostnaderna. Enligt sjukskötarförbundets arbetsmiljöbarometer kan man se att allt fler sjukskötare överväger att byta yrke på grund av den dåliga lönen. Sjukskötare anser att

lönen inte stämmer överens med arbetskraven. I Sverige ges löneförhöjning åt erfarna sjukskötare eftersom det förekommer brist av sjukskötare. Denna åtgärd skall uppmuntra dem att stanna kvar i branschen. Det skulle vara förnuftigt att vidta denna åtgärd även i Finland. Dessutom skulle troligtvis yrkets attraktivitet höjas. Faktum är att sjukvården i Finland inte kommer att fungera utan erfarna sjukskötare. (Sairaanhoitajaliitto, 2018)

Enligt sjukskötarförbundets barometer är sjukskötarna i Finland allt mer missnöjda med sina arbetsförhållanden. Sjukskötarna är nöjda med själva yrket men inte med arbetsförhållandena. Arbetsbarometern har gjorts för att mäta och undersöka sjukskötarnas åsikter om branschens attraktivitet och välbefinnande på jobbet. Rapporten 2018 bygger på svar från sjukskötare som är medlemmar i sjuksköterskeföreningen. I arbetsbarometern deltog 1795 sjukskötare, största delen var kvinnor (95,9 %) och de flesta (83,4 %) var 36 år eller äldre. Respondenternas arbetsplatser representerade ett brett område inom social- och hälsovården. Resultaten var i genomsnitt sämre jämfört med arbetsbarometern som gjordes 2016. Mest missnöjda är sjukskötare i 26–35 års åldern. Missnöjet gäller flera olika områden som måste utvecklas i en bättre riktning. Sämsta betyget gavs åt förhållandet mellan vårdare och närmaste förman, det ansågs även att ledningen bör ingripa snabbare i problemsituationer. De som är i genomsnitt mest nöjda är den yngsta åldersgruppen och sjukskötare i åldern 56–64. (Hahtela, 2018b)

Undersökningen av sjukskötarnas arbetsförhållanden, trivsel i arbete och attraktivitet i branschen visar att sjukskötare är mindre nöjda med sitt arbete än vad de var förut. Sjukskötarna är engagerade, stolta över sitt yrke och anser det vara ett viktigt arbete, problemet är att de anser att de inte kan utföra arbetet så bra och effektivt som de vill. Deras missnöje med arbetsförhållandena resulterar inte i sämre vård av patienter utan leder oftast till att sjukskötare byter bransch. Det är främst de unga som lättare flyttar över till områden där de har större chans att utföra ett gott arbete. Resultaten kan betraktas som tillfredsställande men det är oroväckande att resultaten är sämre än 2016. Mest kritik får karaktären av aktiviteter som stöder välbefinnandet på jobbet, tillgängligheten av arbetsguider, antalet anställda och yrkesstruktur i förhållande till arbetets krav. Lönen anses fortfarande som otillräcklig när det gäller att uppmuntra till arbete. Sjukskötarna anser även att lönen inte motsvarar kraven och ansvaret på arbetsplatsen. För att utbildade sjukskötare ska binda sig till yrket, och ha en möjlighet att utföra sitt arbete så gott som möjligt behöver sjukskötarna vara innovativa och produktiva. De organisationer som i framtiden kommer att vara framgångsrika är de som förstår att personalen är den viktigaste tillgången i ett företag. (Hahtela, 2018b)

I forskning lyfts upp fyra olika orsaker till att sjukskötare frivilligt väljer att arbeta övertid. Den första orsaken är på grund av ekonomiska skäl. Deltagarna i forskningen påpekar att den enda orsaken till övertidsarbete är pengar. Dessutom poängteras det att under veckoslut förtjänar man mera, vilket medför att sjukskötare gärna arbetar övertid under veckoslut. Den andra orsaken till övertidsarbete är att hjälpa sina kollegor och tillbringa tid med dem, vilket medför en god gemenskap på arbetsplatsen. Den tredje orsaken är att sjukskötare anser att tryggheten ökar hos patienten och dess anhöriga när vården utförs av en bekant vårdare. Med detta avses en vårdare som sedan tidigare är bekant med patientens sjukdomshistoria och vårdarens ansikte är bekant för patienten. Den fjärde orsaken till övertid är en snabb möjlighet till karriärutveckling, övertid ger möjlighet till ökad inläring. (Lobo, Ploeg, Fisher, Peachey, & Akhtar-Danesh, 2018, ss. 50-52)

Antalet äldre ökar och antalet personer i arbetsför ålder minskar, närmare hälften av de nuvarande sjukskötarna kommer att pensioneras fram till 2030. Arbetsgivarna vill göra nedskärningar, permitteringar och uppsägningar vilket kommer att leda till ännu mindre arbetskraft. Tehy anser att uppsägning av vårdpersonal är väldigt tvivelaktigt i en situation där samhället borde satsa på social- och hälsovården. Ordförande för Tehy påpekar även att den pågående reformen gällande ökningen av personaldimensioneringen till 0,7 vårdare per patient ökar behovet av ytterligare 4500 vårdare. (Tehy, 2019)

3.3 Sjukskötarens roll

Sjukskötarens roll är att upprätthålla befolkningens hälsa och förebygga sjukdomar samt minska lidande. Sjukskötare bör vårda alla patienter rättvist och jämlikt, enligt deras egna individuella vårdbehov. Vården bör utföras oberoende av patientens sjukdomstillstånd, kultur, religion, modersmål, ålder, kön, ras, hudfärg, politiska åsikter eller sociala status. Vård av patient baserar sig på att stöda patient, öka deras egna resurser och förbättra patientens livskvalitet (Rautavaara-Nurmi, Westergård, Henttonen, Ojala, & Vuorinen, 2015, ss. 18-19). I Finland har det gjorts en forskning om sjukskötarens erfarenheter av vårdomsorg; främjande och hämmande faktorer för att uppnå en omfattande avancerad klinisk omvårdnad. Enligt forskning påpekas att flera faktorer är avgörande för en fullständig omfattande avancerad praxis. Användningen av ett holistiskt synsätt anses vara fungerande. Det holistiska synsättet handlar inte bara om att se patienten som en människa, utan ta i beaktande andra faktorer så som kropp, själ och ande. Dessutom bör det finnas förståelse av patienten i förhållande till hans situation i världs- och livssammanhang. Sjukskötare som deltog i forskningen beskrev att de använde sig av det holistiska synsättet vid insamling av

patienternas hälsohistorik, vid utförande av hälsobedömning och fysisk undersökning. Detta hjälpte dem att förstå patienterna och deras ohälsa eller sjukdom. (Wisur-Hokkanen, Glasberg, Mäkelä, & Fagerström, 2015, s. 799)

”Vården är en bransch utsatt för hög belastning; vårdare är ofta tvungna att ha många bollar i luften.” (Scröder & Grönlund, 2018, s. 16) Sjukskötaren bär eget ansvar för den vård hen utför. Enligt forskning är professionellt ansvar och vårdetik kopplade till varandra. Att ta ansvar innebär att förverkliga och utföra arbetet enligt lärdom. Deltagarna i forskningen beskrev yrket som ett självständigt och ansvarsfullt yrke. Dessutom påpekade deltagarna att de var oroliga om att förlora sina avancerade kliniska färdigheter, om arbetet inom sjukvården inte var klart definierat. Studien visade att ansvar över patienter kräver både personlig mognad och förmåga. Deltagarna påpekade att det är oerhört viktigt att känna till sina egna gränser. Fördjupad kunskap och färdighet ökar medvetenhet över att inte begå misstag i klinisk bedömning (Wisur-Hokkanen, Glasberg, Mäkelä, & Fagerström, 2015, s. 799). Dessutom bedömer sjukskötaren sin egen och övriga kollegors kompetenser, genom att ta emot och dela ut arbetsuppgifter. Sjukskötare har som skyldighet att alltid vara uppdaterad inom sin yrkesskicklighet (Rautavaara-Nurmi, Westergård, Henttonen, Ojala, & Vuorinen, 2015, ss. 18-19). Yang och Kim (2016, s. 567) påpekar att arbetstillfredsställelse är viktigt för att sjukskötare ska trivas med sitt arbete och därmed göra ett gott vårdarbete. Arbetstillfredsställelsen påverkas av arbetsbelastning, problemhantering, stöd av kollegor och trötthet. Ifall arbetstillfredsställelsen är bristfällig kan det leda till att sjukskötaren överväger att byta arbetsplats eller till och med bransch.

Vid första mötet med en patient vet inte sjukskötaren någonting om patientens levnadssätt, livssituation eller förväntningar av vårdprocessen. Det enda sjukskötaren vet är varför patienten sökt vård. Sjukskötarens teoretiska kunskaper och praktiska erfarenheter är till för att kunna vårda patienten utifrån symtom och diagnos. Dessutom har alla patienter ett individuellt behov i själva vårdprocessen. Genom att sjukskötaren är aktiv och intresserad av patientens behov kan hen se patientens individuella behov och erbjuda personcentrerad vård åt patienten. Från sjukskötarens perspektiv baserar sig vårdprocessen i stort sett på förståelse av patient. (Dahlborg-Lyckhage, 2018, ss. 146-147)

Enligt forskningen upplever sjukskötare förändringar i sin roll som sjukskötare efter två års arbetserfarenhet från utexamination. De anser att fokuset förändras från arbetsfokus till teamfokus. Dessutom beskriver sjukskötarna att förståelsen för deras syfte inom patientvård förändras. Uppmärksamhet skall fästas vid hela kliniska arbetsprocessen, inklusive patient,

familj och vårdteam. Fungerande framgång baserar sig på stödjande miljö av kollegor, enhets- och sjukhusledare. Klinisk praxis ger en giltig källa till kunskapsutveckling. Kliniska färdigheter anses vara mer komplicerade och dynamiska än teoretiska scenarier. Genom erfarenhet och studier av klinisk praxis upptäcker sjukskötaren ny kunskap. (Fishman, 2018, s. 17)

3.4 Evidensbaserad kunskap i arbetslivet

Sjukskötare har upplevt hinder med att anknyta nya evidensbaserade studier i arbetet, eftersom de har svårigheter med att förstå och tillämpa nytt forskningsmaterial. Dessutom anses stödet från ledningen vara bristfälligt, eftersom nya studier saknar klinisk förankring. Med andra ord betyder det att forskningsresultat saknar information om hur man bör tillämpa resultatet i praktiken. Sjukskötare anser att de som har specialkompetens istället borde utarbeta de nya forskningsresultaten. Sjukskötare utan specialkompetens har oftast inte tid att läsa vetenskapliga artiklar, eftersom deras arbetsschema är strukturerat med specifika arbetsuppgifter. Detta betyder att organisationen borde bära ansvaret för tillämpning av nytt forskningsmaterial i praktiken. Det påpekas även att sjukskötare med högre akademisk skolning har ett större intresse och en högre kunskap gällande evidensbaserad vård. (Dahlborg-Lyckhage, 2018, ss. 192-193)

Sjukskötarens arbetsinsats påverkar betydligt på vårdresultaten. Arbetet som sjuksköterna utför kan utvärderas genom patientresultat av vårdarbetet. Användning av evidensbaserad kunskap är viktigt för att uppnå ett gott vårdresultat. Utvärderingen baserar sig på hur sjukskötarens vårdarbete inverkar på patienternas hälsotillstånd, funktionsförmåga, livskvalitet och tillfrisknande från sjukdom. Mervärde fås till exempel om sjuksköterna enligt evidensbaserad kunskap lindrar och minskar på patienternas symtom, ökar patienternas delaktighet i sin egenvård och genom att patienterna binder sig till vårdandet. Speciellt vid vård av livslånga sjukdomar, som påverkar livsstilen är expertis och patienthandledning viktigt. I en undersökning där vårdresultat utvärderades ansåg patienterna att de fick heltäckande och empatisk vård av sjuksköterna. De uppskattade att sjuksköterna anpassade vården enligt behov och gjorde vården personcentrerad. Dessutom fungerade sjuksköterna som förespråkare för patienterna. (Sairaanhoitajaliitto c, u.å.)

Sjuksköterskeföreningen samarbetar med Hoitotyön Tutkimussätiö, alltså Hotus. Hotus är en forskningsstiftelse för vårdarbete. Dess nationella unika uppgift är att främja verksamhet, som grundar sig på forskningsbelägg för att uppnå mer effektiva vårdmetoder och förbättra

befolkningens hälsa. Stiftelsens uppgift är att sammanställa, utvärdera och sammanfatta forskningsbelägg som tillämpas lättare i praktiken. Dessutom är dess uppgift även att stödja vårdvetenskaplig forskning och resultatens tillämpning i vårdarbetet, för att utveckla praxis och främja befolkningens hälsa. (Sairaanhoitajaliitto c, u.å.; Hotus, u.å.)

4 Sjuksköтарыrkets kärnkompetensområden

I Finland är lag stadgat som grundar sig på yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården bör följa dessa riktlinjer. Enligt lag om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (1994/559) bör en legitimerad yrkesutbildad person bli beviljad tillstånd att utöva yrket eller en specifik yrkesbeteckning (§2). En legitimerad yrkesutbildad person skall i sin yrkesutövning följa allmänna metoder som har tillämpats i yrkesutbildningen (§15 i lag om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (1994/559)).

Individcentrering är ett av sjukskötarutbildningens kärnkompetensområde. Varje enskild individ är expert på sitt eget liv, vilket sjukskötaren bör ta i beaktande vid bemötande av patient, familj eller annan anhörig. Sjukskötaren skall dra nytta av patientens erfarenhetskunskap vid vård av sjukdom. Individen skall vara aktiv i sin egen vård. Sjukskötaren skall bemöta patienten aktivt och kunna utvärdera patientresurser och stödja patienten i planering samt utvärdering. Närståendes delaktighet i vården baserar sig på att ge stöd åt anhöriga, ta i beaktande patientens åsikter och respektera resurserna. Sjukskötaren bör utöva ett professionellt förhållningssätt vid interaktion och dialog med patient och anhöriga i olika åldrar. Dessutom bör sjukskötaren ta i beaktande olika kulturella ursprung. (Yrkeshögskolan Novia, 2014)

Det andra kärnkompetensområdet är **etik och professionalitet i vården**. Arbetet inom vård och omsorg baserar sig på specifika värderingar och etiska principer. Sjukskötaren skall kunna utöva sitt eget yrke genom etiskt tänkande, enligt lagstiftning, utan att kränka mänskliga rättigheter och utvärdera dess förverkligande i vårdarbetet. Det är viktigt att minnas att alla sjukskötare är representanter inom vården för varandra och andra arbetsgrupper. Dessutom skall sjukskötaren kunna utvärdera och utveckla sina egna handlingar samt bära ansvar över konsekvenser. Sjukskötaren skall även kunna utvärdera sin egen kunskap och utveckling i olika förhållanden. Den egna yrkesidentiteten formas genom egna handlingar och sin egen personlighet. Team- och nätverksarbete handlar om att utveckla, dela och dra nytta av expertis och partnerskap. (Yrkeshögskolan Novia, 2014)

Det tredje kärnkompetensområdet är **ledarskap och företagsamhet**. Sjukskötaren skall kunna leda sin egen verksamhet och förstår betydelsen av ledarskap. Dessutom bör sjukskötaren kunna utvärdera arbetsgruppens resurser och prioritera arbetsuppgifter. Sjukskötaren bör förstå betydelse av förändring inom vården och fungera på rätt sätt vid uppkomst av förändring. Arbetet utformas i en mångprofessionell miljö och sjukskötaren bör kunna anpassa sig till olika arbetsförhållanden. Sjukskötarens arbets- och karriärutveckling är ett brett område, kunskap om dessa är viktigt. (Yrkeshögskolan Novia, 2014)

Det fjärde kärnkompetensområdet är **klinisk vård**. Sjukskötaren skall kunna använda sig av olika hjälpmetoder vid psykosocialt stöd till patienten. Sjukskötaren bör även behärska kliniska färdigheter och diagnostiska undersökningar vid vård av patient. Dokumentation har en stor betydelse vid patientvård. Sjukskötaren skall även kunna bedöma behov av vård, vilket baserar sig på kliniska och fysiologiska undersökningar. Infektionsbekämpning, läkemedelsbehandling, anatomi och fysiologi, patofysiologi och näringslära hör till sjukskötarens kunskapsområden. Sjukskötaren skall även hantera vård av den medicinska och kirurgiska patienten. Andra kompetensområden är barn, unga och familjer, mödravård, mental- och missbrukarvård, gerontologisk vård och vård i hemmet, akutvård, palliativ vård och vård av funktionshämmande. (Yrkeshögskolan Novia, 2014)

Det femte kärnkompetensområdet är **evidensbaserat arbete och beslutsfattande**. Vårdvetenskap är en grund för det professionella beslutsfattandet. Sjukskötaren skall kunna använda sig av vårdvetenskaplig information vid beslutsfattning, lösa problem i ett mångprofessionellt team och granska sin egen kunskap kritiskt. Beslutsprocessen i vården innebär att sjukskötaren kan avgöra behov av vård. Vid denna process bör man dra nytta av vetenskaplig information. Ett annat kompetensområde vid utbildningen är forskning, utveckling och innovation. Detta baserar sig på att sjukskötaren bör behärska informationssökning från vårdvetenskapliga källor och granska publicerad information. Sjukskötaren bör även förstå och kunna tillämpa samt dokumentera evidensbaserad verksamhet inom social- och hälsovård. (Yrkeshögskolan Novia, 2014)

Det sjätte kärnkompetensområdet är **handledning och lärande**. Sjukskötaren skall förstå handledningens och lärandets filosofiska, etiska och pedagogiska utgångspunkter och dess betydelse. Dessutom skall sjukskötaren kunna utöva denna kunskap i olika miljöer. Sjukskötaren skall även kunna hantera handledning och lärande i olika kontexter. Vid

sjuuskötarutbildningen bekantar man sig med olika handlednings- och inlärningsmetoder, varefter dessa utövas i arbetslivet. (Yrkeshögskolan Novia, 2014)

Det sjunde kärnkompetensområdet är **främjande av hälsa och funktionsförmåga**. Detta kärnkompetensområde baserar sig på förståelse av det sociala beslutsfattande och sambandet mellan hälsa och välfärd, hälsofrämjande tänkande samt ekonomiskt tänkande. Utvärdering av befolkningens hälsa och välbefinnande är en viktig del inom yrket. Sjuuskötaren skall även kunna identifiera och förebygga riskfaktorer för individen och samhället. Detta innebär att sjuuskötarens uppgift är att ingripa i dessa brister i ett tidigt skede. Sjuuskötaren skall kunna planera, förverkliga och utvärdera faktorer som främjar hälsan på individ-, grupp- eller samhällsnivå, med hjälp av olika yrkesexperter och ett mångprofessionellt team. (Yrkeshögskolan Novia, 2014)

Det åttonde kärnkompetensområdet är **verksamhetsområden inom social- och hälsovård**. Sjuuskötaren bör ha kunskap gällande servicestrukturen inom social- och hälsovård. Det hör även till sjuuskötarens uppgift att ha kunskap om serviceverksamheten och ge information om den till patienten. I detta sammanhang kallas patienten för servicebrukare och hen bör förstå dess innebörd. Sjuuskötaren skall kunna dra nytta av elektroniska tjänster, vilket är en del av patientvården. Det är viktigt att en sjuuskötare kan urskilja privat och professionell roll vid användning av sociala medier. Användning av vårdteknologi är en del av kunskapsområdet. (Yrkeshögskolan Novia, 2014)

Det nionde kärnkompetensområdet är **kvalitet och säkerhet inom social- och hälsovård**. Säkerhet och riskhantering bör sjuuskötaren ha kunskap om, förstå och främja dess funktion. Sjuuskötaren bör främja patientsäkerheten och dess utveckling samt förstå sitt eget professionella ansvar. Detta innebär även stöd och vägledning åt patienten och dess anhöriga i svåra vårdsituationer, vilket även medför patientsäkerhet. Sjuuskötaren ansvarar över vårdkvaliteten i sitt eget arbete, förhindrar och upptäcker kvalitetsavvikelser i behandlingsprocessen. Förståelse och användning av data- och informations säkerheten vid hela arbetsprocessen. (Yrkeshögskolan Novia, 2014)

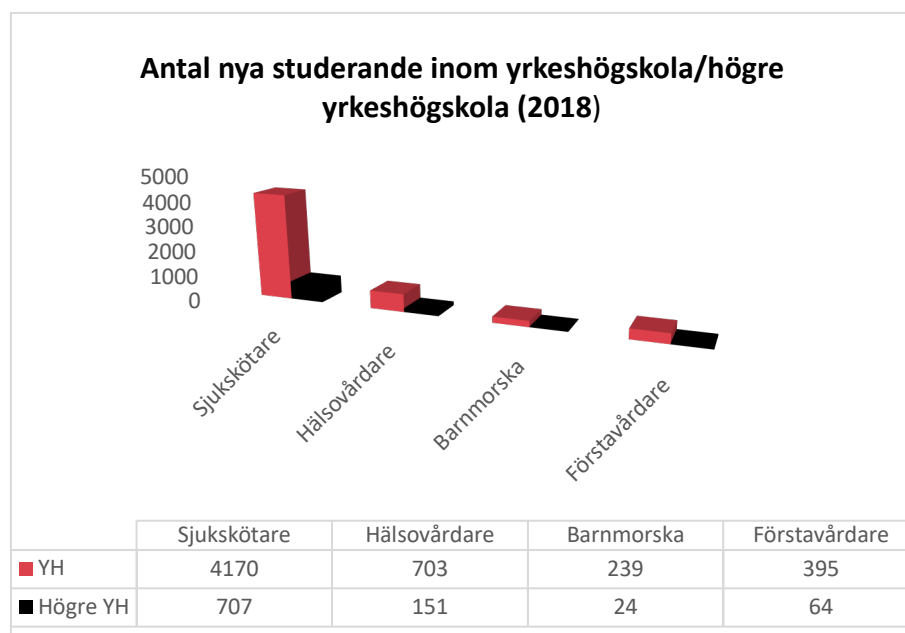
Det visade sig att även Yrkeshögskolan Arcada har i stora drag liknande kompetenser som Yrkeshögskolan Novia. Yrkeshögskolan Arcada har sina kompetenser upplagda i två olika delar. Den först delen baserar sig på allmänna kompetenser som innefattar: lärandekompetens, etisk kompetens, kommunikativ- och social kompetens, global kompetens, samhälls- och organisationskompetens samt kompetens inom utvecklingsverksamhet och entreprenörskap. Den andra delen baserar sig på

examensspecifika kompetenser som innefattar: vårdvetenskaplig kompetens, vårdande klinisk kompetens, medicinsk- och naturvetenskaplig kompetens samt pedagogisk- och ledarskapskompetens. (Arcada, u.å.)

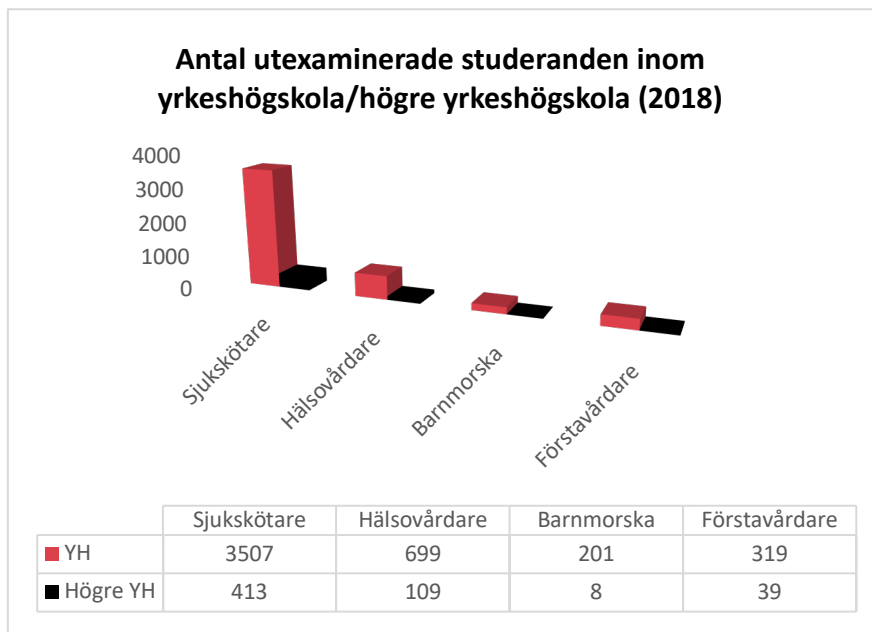
5 Att studera till sjukskötare

Sjukskötarutbildningen utförs i en yrkeshögskola och ger internationell behörighet på kandidatnivå (Bachelor) inom EU. Studierna tar 3,5 år och omfattar 210 sp. Utbildningen kan utföras som dagstuderande, E-studerande eller som flerformsstuderande (Sairaanhoitajaliitto a, u.å.). Sjukskötarstuderandes verksamhetsförlagda studier och utexaminerade sjukskötarens kommande arbeten byggs upp av olika styrdokument, så som lagar, råd och föreskrifter. En av sjukskötarens viktigaste arbetsuppgifter är att kunna kommunicera på ett professionellt och tydligt sätt inom det egna kompetensområdet (Dahlborg-Lyckhage, 2018, ss. 74, 75). Tabell 2 visar antalet nya studerande inom en yrkeshögskola/högre yrkeshögskola (2018) och Tabell 3 visar antalet utexaminerade studerande från yrkeshögskola/högre yrkeshögskola (2018). (Sairaanhoitajaliitto, 2020)

Tabell 2. Antal nya studerande inom yrkeshögskola/högre yrkeshögskola (2018).

Tabell 3. Antal utexaminerade studerande inom yrkeshögskola/högre yrkeshögskola (2018).

5.1 Sjukskötarutbildningen i Yrkeshögskolan Novia

Läroplanen kommer att förnyas från och med hösten 2020, se Bilaga 2. Den nya läroplanen bygger mera på kliniska studier än tidigare. Kurserna omfattar härefter mer gerontologisk vård, eftersom den äldre generationen föråldras och vårdpersonal behövs inom gerontologiskt vårdarbete (Yrkeshögskolan Novia, u.å.). Studierna baserar sig på grundstudier, teoretiska studier, kliniska studier (praktik) och examensarbete. Yrkeshögskolan Novia deltar i internationell verksamhet och samarbetar med nätverk i Norden, Europa och Asien. Detta betyder att studerande har möjlighet att studera som utbytesstuderande, utföra en praktik utomlands eller delta i intensivkurser och andra projekt med internationella studerande. Vid avlagd examen är sjukskötaren sakkunnig inom vård och kan planera, dokumentera, förverkliga, leda och utveckla vården. Sjukskötaryrket baserar sig på självständigt arbete och mångprofessionellt samarbete. Dessutom arbetar sjukskötaren med individer i olika åldrar och i olika verksamhetsmiljöer, så som sjukhus, hälsocentraler, hemsjukvård och tredje eller privata sektorn. (Yrkeshögskolan Novia, 2015)

5.2 Erfarenheter av nyutexaminerade sjukskötare

I en studie gjord i Norge har det visat sig att professionell stolthet på arbetsplatsen kan vara viktig för att nyutexaminerade sjukskötare skall stanna kvar på arbetsplatsen och inom vårdbranschen. Många nyutexaminerade sjukskötare upplever den första arbetsperioden som den mest kritiska perioden i hela sin karriär som sjukskötare, eftersom de anpassar sig till

nytt ansvar i ett system som skiljer sig avsevärt från deras teoretiska kunnande. I studien poängteras även att ett positivt svar från patienterna och deras anhöriga verkar vara en källa till att sjukskötare känner stolthet. De nyutexaminerade sjukskötarna befinner sig i en utsatt situation eftersom de inte har erfarenhet av sjukskötarbetet. Nyutexaminerade sjukskötare känner sig ofta osäkra i början. Fastän de har läst sig in på ämnet vill de ha bekräftelse av en erfaren sjukskötare för att försäkra sig om att de har förstått situationen korrekt. (Sneltvedt & Bondas, 2016, ss. 558-563)

Det är i dagsläget en stor brist på sjukskötare på global nivå och situationen försämras i takt med att efterfrågan ökar på grund av den åldrande befolkningen. I en studie gjord i Finland har det visat sig att nyutexaminerade sjukskötare behöver stöd och bekräftelse av sina kollegor. Information om vilka karriärmöjligheter det finns är viktigt eftersom det leder till att sjukskötarna kan skapa individuella mål inom branschen. Enligt studien behöver även de som är i chefsposition stärka nyutexaminerade sjukskötares självförtroende och förse dem med hjälpmedel som gör arbetet mer meningsfullt och attraktivt. Både sjukskötarutbildningen och ledningen bör uppmuntra sjukskötare i innovativitet och problemlösning. Ansvaret över att förse sjukskötare med en känsla av ”empowerment” under deras första år, ligger på utbildningen, cheferna och kollegorna (Kuokkanen, Leino-Kilpi, Numminen, & Isoaho, 2016, ss. 1-8). Andra studier visar att mellan 30–60% av de nyligen utexaminerade sjukskötarna byter arbetsplats under sitt första arbetsår och en finländsk studie från år 2016 har visat att 26-34% också väljer att lämna yrket. (Sneltvedt & Bondas, 2016, ss. 558-563)

6 Karriärmöjligheter

Sjukskötaren har breda yrkesmöjligheter och stora möjligheter till framgång, vilket kräver en bred kunskapsbas. Oavsett från arbetsplats och arbetsbild behöver sjukskötare utvecklas fortgående, eftersom hälso- och sjukvården förändras hela tiden. Omvårdnadskompetens är centralt vid vård av patient, handledning, förebyggande åtgärder av sjukdom och handledning av anhöriga. Förutom vid kliniskt arbete behövs sjukskötare med annan kompetens vid andra uppgifter inom hälso- och sjukvården. Det finns många olika möjligheter efter examination. Sjukskötares arbete regleras enligt lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (1994/559). Inom det kliniska området kan man arbeta med många olika arbetsuppgifter. Exempel på olika kliniska områden där en sjukskötare kan arbeta är primärhälsovård, öppenvård, hemsjukvård, akutsjukvård, hälsorådgivning, kriminalvård, försvaret och internationella uppdrag. Dessutom kan en sjukskötare arbeta

inom tredje sektorn eller den privata sektorn. Sjukskötare kan även arbeta i övriga länder i världen. En sjukskötare kan också arbeta med arbetsuppgifter som inte ligger inom det kliniska området. Exempel på andra arbetsuppgifter är expertis, handledare, utvecklingsarbete, forskningsarbete, organisationsarbete, chefstjänst eller arbete inom politiken. Sjukskötartutbildningen och arbetserfarenhet ger en bra baskunskap, för olika arbetsuppgifter efter fortsatt utbildning. För sjukskötare inom det kliniska området är det viktigt att vidareutbildade sjukskötare befinner sig på arbetsplatser där de kan påverka på utveckling av sjukskötarens kompetens, utbildning, samhälllig position och utveckling av patientvård. (Sairaanhoitajaliitto b, u.å.; Schantz, 2018, s. 3.)

Kunskap kan upprätthållas och kompletteras med olika utbildningar, så som till exempel med specialistutbildning, annan fortbildning eller med högre yh-examen. Enligt lagen är både arbetsgivaren och arbetstagaren tvungen att upprätthålla sin kompetens med internutbildning. Sjuksköterskeföreningen rekommenderar minst sex dagars internutbildning per år. Det finns olika sorters internutbildningar. Specialistutbildningar är en del av utbildningssystemet, som regleras av lagar och förordningar. Denna typ av utbildning är menad för personer med avlagd examen inom yrkesområdet, vilket ger en vidareutveckling och kompetens inom det specifika området. Specialistutbildning omfattar minst 30 studiepoäng och leder inte till examen. Utbildningen baserar sig på yrkeshögskolornas nyaste forsknings- och utvecklingskompetens, svarar på aktuella och framtidens arbets- och ekonomiska kompetensbehov. Kompetenserna utvecklas i samarbete med yrkesskolor och arbetslivet. Högre yh-examen kan avläggas både i yrkeshögskola och vid ett universitet. Med hjälp av högre yh-examen kan man utvecklas inom sitt eget kompetensområde. Tidigare betydde högre yh-examen att man förflyttades bort från det kliniska arbetet. Nu förtiden finns det flera olika alternativ och möjligheter inom sin karriärutveckling inom det kliniska området. (Sairaanhoitajaliitto b, u.å.)

7 Sjuksköтарыrkets framtidsvisioner

Sjukskötarens roll kommer att förändras i framtiden, vilket betyder att undervisningsmetoden av nya sjukskötare även kommer att förändras. Förändringen kommer att basera sig på att patienterna skall arbeta mera självständigt; äga sin egen information och hitta mera kunskap över sin egen situation och sjukdom (Säätelä, 2018, s. 6). I en artikel har man lyft fram olika orsaker till att sjuksköтарыrket kommer att förändras i framtiden och varför det är viktigt att man börjar ändra sjukskötarens roll. Sjukskötarens nya idéer anpassar sig idag till förändringar till följd av klimatet, ökande epidemier och framsteg

inom information samt teknik. För att anpassa sig som sjukskötare till de kommande förändringarna rekommenderas det att sjukskötare ska bli mer entreprenöriella, omfamna tekniska framsteg och globalisera sitt tankesätt samt sina metoder. (Robbins, 2019, s. 552)

Världshälsoorganisationen och internationella sjukskötarrådet jobbar för att skapa en social rörelse vars mål är att förbättra hälsan globalt genom att höja profilen och statusen för sjukskötare över hela världen. Målet kan nås genom större investeringar för att förbättra utbildningen och den professionella utvecklingen. Sjukskötare borde även få ett större inflytande på den globala och nationella hälsopolitiken för att säkerställa att hälso- och sjukvården är mer delaktig i beslutsfattandet. Det behövs även fler sjukskötare i ledande befattningar och fler utvecklingsmöjligheter på alla nivåer (Robbins, 2019, ss. 554,555). Alla kan bidra till en förändring, som förbättrar sjukvården. Enligt forskning vill sjukskötare bidra till förändring i framtiden. Beslutsfattarna kan göra den globala omvårdnaden bättre från grunden och driva sjukskötarna mot ett gemensamt mål. Alla sjukskötare har potential att ge betydande positiva bidrag till den globala hälsovården genom sina egna insatser. (Branden, 2020, ss. 49-50)

National Academy of Medicine (NAM) har tilldelat en kommitté som kommer att producera en rapport som ska vägleda vårddyrket i framtiden. Denna rapport görs för att skapa en hälsokultur, minska skillnaderna i hälsa och förbättra befolkningens hälsa och välbefinnande i framtiden. Robert Wood Johnson Foundation har sponsrat en rapport ”The Future of Nursing 2020–2030”, för att utvärdera det nuvarande vetenskapliga och tekniska läget för sjukskötare samt för att utvärdera hur det kommer att förändras i framtiden. Rapporten kommer att basera sig på globala tillvägagångssätt och på sjukskötares åsikter och synpunkter. För att kunna utföra denna rapport kommer NAM-kommittén att undersöka aktuella och framtida utmaningar. Några av dessa utmaningar är behovet av mångfaldig arbetskraft, utbildning som krävs för att utveckla sjukskötares kompetens och forskning som behövs för att identifiera eller utveckla effektiv omvårdningspraxis för att eliminera luckor och skillnader i hälsovården. En annan utmaning som poängteras är betydelsen av sjukskötares välbefinnande för att säkerställa vård av hög kvalitet och förbättra samhällets hälsa. (Nickitas, 2019, s. 166)

7.1 Fem olika framtidsvisioner inom sjukvården

I Finland baserar sig sjukskötarutbildningen på europeiska yrkeskvalifikationer. Sjukskötarutbildningen och omvårdnadsarbetet har förändrats med åren. Det man redan kan slå fast är att det i framtiden kommer att behövas ett stort utbud av mångsidig sjukvårdspersonal. Det kommer att behövas personal med kunskap inom olika kliniska områden, sjukvårdslärare, forskare, utvecklare, vårdledare, sjukvårdstekniker och kunskapshanterare. Även till internationella uppgifter behövs sakkunniga. Nedan presenteras fem olika framtidsvisioner inom sjukvården. (Salakari, 2018)

1. Framtidens sjukskötare är experter inom flera kliniska områden. I framtiden kommer patientens roll väga mycket, vården bör utföras oberoende av plats av mångprofessionella yrkesutövare. Detta kommer att kräva en grundlig kunskap om kliniska färdigheter, specialisering och en utbildningsstruktur av hög kvalitet. De kliniska färdigheterna av sjukskötaryrket bör behållas och det är oerhört viktigt att hålla dessa uppdaterade, vid sidan om detta betonas fortbildning. Patienten kommer bli allt mer involverad i sin egen vård, samtidigt betonas bemötande och närvaro av patient. (Salakari, 2018). Förutom ett starkt vårdarbetskunnande kommer det att krävas bland annat färdigheter i förutseende, marknadsföring, affärsverksamhet och flexibilitet samt en bred kunskap över den specifika målgruppen. Framtiden ställer även krav på vårdledarna, eftersom patienterna blir mer delaktiga är det viktigt att vårdledarna kan leda tjänster och förstå serviceformgivning. (Hahtela, 2018a)

2. Sjukskötarens framtid baserar sig på kritisk datainsamling. Professor Helena-Kilpi vid universitetet i Åbo anser att praktisk tillämpning av vårdvetenskap är viktigt. I framtiden betonas sjukskötarens självständiga informationssökning och beslutsfattning. Vetenskap finns till för att patienten skall få den bästa möjliga vården. (Salakari, 2018)

3. Utbildningen blir allt mer individuell. I framtiden kommer sjukskötarutbildningen vara mer omväxlande men tillika kommer förväntningarna av en anpassad och individuell utbildning att växa. Det kan även hända att sjukskötarstudier kommer att få välja sin egen helhet av själva utbildningen som passar dem själv bäst. Det kommer vara lättare för framtidens sjukskötare att specialisera sig eller byta inriktning. (Salakari, 2018)

4. Sjukskötare har flera möjligheter för vidareutbildning. En utexaminerad sjukskötare har möjlighet att vidare utveckla sin kunskap inom specialiserad sjukvård, vilket medför bättre karriärmöjligheter. Specialisering inom psykiatrisk omvårdnad kommer att öka.

Oavsett vad sjukskötaren jobbar med kommer hen få ett större ansvar över att behålla sina färdigheter. Enligt lagstiftningen behöver sjukvårdspersonalen, arbetsgivaren och den kommunala sektorn en tillräcklig internutbildning, för att säkerställa fortgående yrkesutveckling. Detta kommer att betonas i framtiden. (Salakari, 2018)

5. Digitalisering förändrar världen – även vårdarbetet och sote-tjänster. Vårdarbetet kvarstår det samma, men struktur och verksamhet kommer att förändras. Digitaliseringen inom vården kommer att öka, varefter sjukskötarens roll förändras. Digitalisering kommer att underlätta genomförande av arbete men det kräver även kunskap och modifiering av sjukskötarens kunskapskrav. Sjukskötaren är tvungen att behärska stora helheter, den nya teknologin kommer vara enkelt hanterbar men bör även effektivisera och komplettera vård av patient. Det ifrågasätts om robotik kommer att styra vården i framtiden. Man anser att robotik kunde underlätta vårdarbetet. Däremot betyder det inte att robotik kommer att ta över allt arbete inom vården. Inom vård och omsorg behöver man sjukskötarens kunskap och arbetskraft, däremot kan omgivning och tillvägagångssätt förändras med hjälp av robotik. Robotik förändrar vården och gör den mer utmanande, eftersom patienter och klienter är mer intresserade över sin egen hälsa och sitt välbefinnande. (Hahtela, 2018a; Salakari, 2018)

7.2 Teknik och robotik

Framtiden inom vården har obegränsade möjligheter. Vi lever i en era där allt är föremål för kontinuerlig granskning, som ständigt utmanar oss att tänka på nytt. Teknik är en av de betydande drivkrafterna som kommer påverka sjukskötareyrket i framtiden. Den ökande populariteten av virtuella kliniker och eventuellt så småningom sjukskötarledda virtuella kliniker över hela världen introducerar yrket i en riktning där patienter utvärderas genom mobil och skärmteknologi. Medan virtuella kliniker blir allt vanligare som en del av yrket, har sjukskötare i allmänhet ännu inte fått en omfattande kompetens och förberedelser för hur man gör en korrekt virtuell bedömning. Virtuellt vårdande beror mycket på teknik, vilket kräver att sjukskötare och patienter har kunskap om hur man använder en virtuell plattform. Tekniken kan även leda till utmaningar och dilemman för sjukskötare, eftersom det kan vara krävande att uppnå en human relation till patienten. (Montayre, 2018, s. 5)

Andra framtida innovativ som blir allt vanligare är biotryckta 3D-vävnader och organ, bärbara övervakningsanordningar och drönare som levererar vacciner till avlägsna områden. Även om dessa teknologier erbjuder möjligheter till en bättre framtid, ställer de också motsvarande frågor kring hur sjukskötarens roll kommer att förändras, då deras praxis

övertas av uppgiftseffektiva och kostnadseffektiva maskiner. Det är viktigt att sjukskötare använder teknik på ett sätt som underlättar arbetet men samtidigt upprätthåller den humanistiska patientrelationen. En lovande innovation är autonoma medicinska robotar som kan göra enskilda kliniska rundor och kontrollera samt registrera de vitala funktionerna. Detta väcker dock frågor kring hur tekniken ska kunna hantera de viktiga aspekterna av interaktion och integritet. En annan mycket lovande innovation är utvecklingen av chatbots, alltså interaktiva meddelanderobotar som känner igen och svarar på mänskliga känslor. (Montayre, 2018, ss. 5-6)

Den vanligaste robotiken som redan används inom hälso- och sjukvården är robotik som hjälper till med rehabilitering och robotik som underlättar vardagen för individer med funktionsnedsättningar. Robotik som kräver konstgjord intelligens och som redan används inom hälso-och sjukvården är sociala robotar. Dessa kallas även för närvaro- eller terapeutiska robotar. Robotarna är planerade för att erbjuda sällskap, underhållning och för att höja sinnesstämningen. De är även gjorda för att bevaka hemmet och patienternas säkerhet. Dessa robotar stöder patienter i vardagliga sysslor, säkerställer trygghet, lugnar och underhåller. (Punta-Saastamoinen, 2017, s. 46)

En annan typ av robotik som redan finns på olika sjukhus i världen är läkemedelsrobotar. Dessa robotar har varit framgångsrika vid sjukhuset University of California San Francisco. Robotarna har varit 100% noggranna vid läkemedelsbehandling och de har redan varit i användning i fem år. Robotarnas uppgift är att paketera läkemedel individuellt för varje patient. Varefter sjukskötaren endast behöver skanna en kod på läkemedelspaketet och en kod på patientens armband, för att säkerställa att det är rätt läkemedel och rätt administreringsätt. Den så kallade robotapotekaren samlar in läkemedlen och för dem direkt till sjukskötaren. Sjukskötaren får ut läkemedlen från roboten, genom att scanna tummen på en fingeravtryckscanner. Sjukhuset University of California San Francisco har allt som allt 27 autonoma robotar med olika uppgifter. Andra uppgifter robotarna har är att leverera mat till olika avdelningar. I sjukhuset används ett Wi-Fi nätverk för att kunna öppna dörrar och driva hissen, vilket robotarna kräver för att kunna fungera. (Sherry, 2018, ss. 766-767)

Sherry (2018, ss. 766-767) nämner att man i Japan har börjat involvera robotar i den praktiska vården inom äldreomsorg, på grund av att det i framtiden kommer att vara brist på vårdpersonal som utför arbetet. Projekt om nya robotar inom vården har redan kommit och baserar sig på robotar med olika funktioner; ”Walk assist robot” vars uppgift är att hjälpa patienter vid rörelse, ”Care assist robot” skall hjälpa till att överföra patienter från och till

sängen samt robotar som planeras att kunna ge allmän vård i en sjukhusmiljö. Man har även planerat att bygga robotik med inbyggd infraröd och ultraljud som kan se vener som inte mänskliga ögon kan se. Denna robot skulle användas för att ta blodprover av patienter. Robotutvecklingen förekommer huvudsakligen i Nordamerika, Asien och Europa.

Målet är att i framtiden kunna maximera användningen av teknik och robotik för att effektivt erbjuda säker och kompetent omvårdnad, samtidigt som den humanistiska relationen upprätthålls. Då teknik används för att utföra vissa uppgifter, får sjukskötaren mera tid till andra saker. Till exempel om läkemedel administreras automatiskt med robotar kommer sjukskötare att ha mera tid att kommunicera med patienter. Det är uppenbart att vårdpraxisens framtid är full av både kända och okända utmaningar. Den förväntade globala bristen på sjukskötare, stramare hälsofinansiering och uppkomsten av helt nya hälsotillstånd leder till utmaningar. Vårdutbildningen har en viktig roll i att omfatta förändringar som krävs för att förbereda de framtida sjukskötarna att vara flexibla och kreativa för det ständigt föränderliga vårdarbetet. Sjukskötare måste kunna tillämpa och använda forskningstrender. (Montayre, 2018, s. 6)

7.3 Finlands framtidsvisioner inom sjukvården

En internationell undersökning visar att Finland har ett av de bästa vårdssystemen i hela världen. Det påpekas att sjukvårdssystemet i Finland har hög kvalitet, det är effektivt och rättvist. Sjukvården i Finland är även billig, jämfört med sjukvården i många andra länder. I relation till kvalitet, effektivitet, rättvisa och vad sjukvården kostar, kan man konstatera att Finland har det bästa och mest effektiva sjukvårdssystemet. Det finns en utmaning i Finland inom vården, vilket är att bli bättre på att förebygga vissa specifika sjukdomar. Enligt prognos fram till år 2040 kommer Finlands sjukvård att klassas högt även i framtiden om inte några större förändringar inträffar. (Dieleman, 2018, ss. 1788-1791)

Social- och hälsovårdsreformen (sote) är en reform som det har diskuterats mycket om i Finland. Reformens målsättning är att skapa mer jämlik tillgång till tjänster och att minska hälso- och välfärdsskillnaderna bland befolkningen. Andra målsättningar är att lägga mer vikt på den förebyggande vården och förstärka den primära vården och tjänsterna, detta betyder att hälsovårdscentralens tjänster utökas. Målsättningarna förväntas att uppnås fram till år 2022. (THL, 2020)

Tanken i Finland är att i framtiden ha ett gemensamt datasystem. Med hjälp av detta datasystem kunde man smidigt överföra information och ordinationer från ett sjukhus till ett

annat. Pejas sjukhus var det första som tog i bruk Apotti datasystemet i november 2018. Den 1.2.2020 togs Apotti i bruk inom Borgå, Hyvinge, Lojo och Västra Nylands sjukhusområde och inom HUCS sjukhusområde (HUS, 2020). Apotti är ett datasystem där det erbjuds moderna samarbetsformer för att bygga tjänsterna i ett IT-ekosystem för social- och hälsovård. Detta datasystem är det första i världen som är gemensamt inom social- och hälsovården. Med hjälp av detta datasystem vill man ge möjlighet att kunna nå patienter och yrkespersonal i Finland och sedan internationellt. Apotti är uppbyggt av Epic som redan används runt om i världen. (Oy Apotti Ab, u.å.)

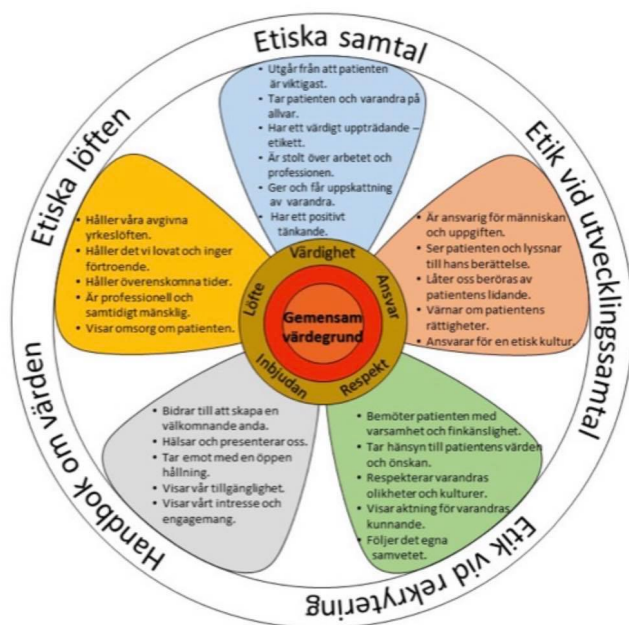
Från och med år 2020 kommer utbudet av läkemedel som sjukskötare får förskriva utökas. Dessutom får sjukskötare rätten att förskriva läkemedel med dess handelsnamn, alltså namnet som läkemedelstillverkaren har gett läkemedlet. Detta betyder att sjukskötare i fortsättningen kan fastställa ett allmänt läkemedelsutbud som ska användas vid vårdandet av patienter. I det nya utbudet ingår bland annat allergi-, astma-, diabetes- och smärtstillande läkemedel. Det har även tillkommit en del nya sjukdomskategorier för vilka sjukskötare får förskriva läkemedel. Kategorierna är kranskärslssjukdom, angina pectoris bröstsmärta och kronisk obstruktiv lungsjukdom. Sjukskötare får förskriva läkemedel endast på basen av en vårdplan eller en vårdbedömning, sjukskötaren behöver dessutom ha fått förordnande av den ansvariga läkaren vid verksamhetsenheten. Denna förändring innebär att patienter får snabbare vård och att vården kan påbörjas i ett tidigare skede. (STM, 2019)

8 Etisk yrkesutövning

Löften och utfästelsen är grunden för professionell auktoritet, vilket även uppfyller trovärdig auktoritet (Forsberg, 2016, s. 44). International Council of Nurses (ICN) har fastställt och publicerat en etisk kod, vilken grundar sig på hur sjukskötaren utför sitt yrke. Den etiska koden är indelad i fyra delar: sjukskötaren och allmänheten, sjukskötaren och yrkesutövningen, sjukskötaren och professionen samt sjukskötaren och medarbetaren. (Nyback, Kullas-Nyman, & Salmela, 2019, s. 15)

Med hjälp av denna kod skall yrkesutövningen underlättas på fältet, eftersom koden skall ge en riktning till arbetsprocessen och underlätta känsla av ansvar. Sjukskötaryrket baserar sig på ett stort ansvar i flera olika situationer. Koden anger även att sjukskötaren bär ett stort ansvar i relation till allmänheten och vård av patient. Dessutom har alla sjukskötaren ansvar över att främja hälsa och arbeta för jämlikhet samt social rättvisa. Förväntningarna av sjukskötarna är relativt höga. Orsaken till detta är att det förväntas att sjukskötaren uppvisar

flera professionella värden så som respekt, lyhördhet, medkänsla, trovärdighet och integritet (Forsberg, 2016, ss. 47-48). Figur 2 är en modell för etiskt hållbara vårdande kulturer. Modellen beskriver de olika områden inom etiskt vårdande. De olika områdena är följande: etiska samtal, etik vid utvecklingssamtal, etik vid rekrytering, handbok om värden och etiska löften. Denna etiska modell är en viktig riktlinje för sjukskötaren vid vård av patient, för att uppnå goda kliniska färdigheter. (Nyback, Kullas-Nyman, & Salmela, 2019, s. 15)

Figur 2. Modell för etiskt hållbara vårdande kulturer.

Inom värden finns några etiska grundbegrepp som sjukskötaren bör ha kunskap om och förståelse för. De etiska begreppen är caring, ansvar, advocacy och värdighet. Caring är ett etiskt kärnbegrepp i omvårdnadshandledning, vilket baserar sig på olika caring-teorier (medlidande, kompetens, förtroende, samvete och engagemang). Ansvar är ett annat etiskt grundbegrepp, vilket betyder skyldighet. Skyldighet baserar sig däremot på plikt eller förpliktelse. Ansvarsområdet i sjuksköтарыrket är stort, dock är ansvarsområdet beroende av kunskap och erfarenhet. Advocacy är ett betydelsefullt etiskt grundbegrepp. Begreppet baserar sig på sjukskötarens professionella plikt, som grundar sig på patientens juridiska och moraliska rättigheter. Värdighet innebär däremot att sjukskötaren bör respektera människovärdet. Caring uppnår inte maximal funktion om de andra etiska grundbegreppen är bristfälliga. (Dahlborg-Lyckhage, 2018, ss. 132-138)

9 Metod

I detta examensarbete tillämpas metoden allmän litteraturöversikt. Skribenterna har även utvecklat en presentation som grundar sig på teori angående sjukskötartutbildningen, sjukskötaryrket och dess framtidsvisioner. Presentationen presenteras för närvårdarstuderande. I samband med presentationen besvarar närvårdarstuderande en utvärderingsenkät, varefter utvärderingsenkätens svar sammanställs i arbetet.

9.1 Allmän litteraturöversikt

Allmän litteraturöversikt är en metod där tidigare facklitteratur sammanställs. Vid tillämpning av denna metod är det viktigt att bekanta sig med ämnet grundligt, innan man påbörjar med den empiriska delen. Först bör man noggrant söka, läsa och förstå tidigare facklitteratur. Varefter man väljer ut och refererar relevant innehåll som besvarar frågeställningarna. Med hjälp av referaten kan man jämföra olika forskningars synpunkter. Problemformuleringar och frågeställningar bör vara tydligt formulerade och litteraturen som används ska kunna besvara frågorna. Det är viktigt att bekanta sig med olika forskningsinriktningar för att innehållet i arbetet förblir mer mångsidigt för både skribenterna och läsarna. Dessutom är det viktigt att använda internationella källor för att få en bredare helhetsuppfattning. I en litteraturöversikt bör man skriva det mesta av teoridelen och metod delen, före man påbörjar undersökningsprocessen. Genom att tillämpa denna metod kan skribenterna bygga på kunskap som finns från tidigare inom det utvalda temaområdet. I en allmän litteraturöversikt beskrivs och analyseras antal valda artiklar, utan någon specifik systematik. Systematisk litteraturöversikt däremot är mer noggrann. I en systematisk litteraturöversikt bestämmer man sig på förhand hur litteratursökningen skall avgränsas. (Nyberg, 2000, ss. 73-75; Granskär & Höglund-Nielsen, 2008, s. 173)

Den elektroniska datainsamlingen har huvudsakligen gjorts via CHINAL with Full Text (EBSCO). Skribenterna har valt att använda denna databas eftersom den innehåller ett brett område av aktuella vårdvetenskapliga artiklar. Artikelsökningen rapporteras i form av en bilaga med datum, databas, sökord, antal träffar, avgränsningar, antal träffar efter avgränsning och antal valda artiklar, se Bilaga 3. Sökningen begränsades även till årtalen 2015 – 2020 för att få fram aktuella artiklar. I sökningen användes till mesta del avgränsningen ”Peer-Reviewed”, för att få fram de artiklarna som är kritiskt granskade. I arbetet används en vårdvetenskaplig artikel som är hittad genom manuell elektronisk sökning utanför databas. Andra elektroniska källor som har använts är bland annat

Sairaanhoidajaliitto, Sjuksköterskeföreningen i Finland rf, Hotus, HUS, WHO, THL och Tehy. Även litteratur i form av böcker har använts. De elektroniska källorna och böckerna väljs utgående från årtal och relevans till arbetet.

9.2 Presentation

Framförande av en muntlig presentation grundar sig på att man själv styr hur man tolkar det man läser. Det är inte bara orden som har betydelse, utan även det hur man uttrycker sig uppfattas. Kommunikationsforskaren Albert Merhabian menar att orden är 7% av kommunikationen, återstående del är röst, tonläge, kroppsspråk och gester. En muntlig presentation skall innehålla inledning, presentation och avslutning. Inledningen är en snabb presentation av vem man är och en kort sammanfattning över vad som skall presenteras. Detta skall väcka åhörarnas uppmärksamhet. Innehållet i presentationen skall vara tydligt. Presentatören skall veta vad hen vill förmedla åt åhörarna och kunna berätta, förklara samt besvara frågor som ställs. Avslutningen är en sammanfattning som ger en helhetsbild över presentationen. I avslutningen kan man upprepa och ge svar på tidigare formulerade frågor eller slutsatser. (Bergman & Israelsson, 2015, ss. 126-128)

Andra punkter som är viktiga vid en muntlig presentation är ögonkontakten till åhörarna, med ögonkontakten visar du intresse för åhörarna och får deras uppmärksamhet. En lyckad presentation förutsätter att presentatören i förväg tar reda på målgruppen som presentationen skall framföras för. Detta är viktigt för att presentatören ska kunna anpassa presentationen till rätt nivå. Presentationsmaterialet skall granskas och gås igenom. Vid framförandet är det viktigt att komma ihåg att anpassa röststyrkan i utrymmet så att de som sitter längre bak hör. Det är även viktigt att variera tonläget och använda sig av gester, för att uppehålla åhörarnas fokus genom hela presentationen. (Bergman & Israelsson, 2015, ss. 126-128)

Tanken var att framföra arbetet genom en muntlig presentation för närvårdarstudier på plats i Pargas Axxell och Karis Axxell. På grund av undantagstillståndet i Finland (COVID-19), var skribenterna tvungna att ändra plan av presentation. Istället framfördes arbetet genom en muntlig presentation för studerande över Skype. I Skype-mötet använde sig skribenterna av en PowerPoint, se Bilaga 4. PowerPoint-presentationen är uppbyggd på teori som baserar sig på examensarbete, sjukskötarutbildningen, sjuksköterycket, karriärmöjligheter inom branschen, Finlands situation idag och sjukskötarens framtid. Skribenterna började presentationen med att berätta om sig själv och om examensarbetet,

sedan användes PowerPoint-presentationen som en grund. Skribenterna inflikade även med egna tankar och erfarenheter genom hela presentationen.

Efter presentationstillfället skickade skribenterna en videofilm per e-post till läraren som deltog i Skype-mötet, varefter läraren skickade vidare videofilmen åt studerande som deltog i presentationstillfället. Videofilmen representerar Yrkeshögskolan Novia i Åbo och sjukskötarutbildningen. Videofilmen innehåller även en intervju av en utexaminerad studerande från Yrkeshögskolan Novia. Intervjun baserar sig på sjukskötarutbildningen och karriärmöjligheter inom branschen. Efter presentationen fick studerande fylla i en elektronisk version av utvärderingsenkäten. Från början var det meningen att dela ut utvärderingsenkäten i pappersform men på grund av undantagstillståndet delades den ut elektroniskt.

9.3 Utvärdering

Utvärdering är ett vanligt förekommande begrepp inom utbildning och forskning. Utvärdering kan definieras som en systematisk undersökning av en aktivitets värde och betydelse. Utvärderingen bör genomföras strukturerat och tillämpa vetenskapliga metoder. En utvärdering som undersöker en aktivitet innebär att det är en specifik åtgärd, till exempel ett projekt eller en intervention som är i fokus. I en utvärdering undersöks alltså en aktivitet som genomfördes inom ett särskilt utvalt område. Utvärdering syftar vanligtvis till att förbättra en aktivitet för en målgrupp. (Sandberg & Faugert, 2016, ss. 11-13)

”Utvärderingsmodeller kan användas för att strukturera och fokusera datainsamling och analys vid utvärderingsarbete, liksom för att jämföra olika typer av strategier och angreppssätt på olika utvärderingsproblem.” (Sandberg & Faugert, 2016, s. 61) I detta examensarbete använder vi oss av den klassiska utvärderingsmodellen, som även kallas för ”resultatmodell”. Denna modell är en grundläggande modell för utvärdering, som mäter resultat och påverkan. I denna modell används vanligtvis kvantitativa metoder, för att mäta effekter och påverkan. Resultatmodellens centrala uppgift är att kartlägga orsakssambandet mellan åtgärd och resultat. (Sandberg & Faugert, 2016, s. 64)

Skribenterna använder sig av resultatmodellen vid utvärdering av presentation för närvårdarstuderande vid Yrkesinstitutet Axxell. Utvärderingen görs för att få respons över presentationen, för att se om det finns intresse bland närvårdarstuderande att vidare utbilda sig till sjukskötare och för att se om presentationen väckte intresse över

sjuuskötartutbildningen samt för att få respons över vad som kunde ha gjorts annorlunda gällande presentationen.

9.4 Enkät

Enkätundersökning är en kvantitativ insamlingsmetod som karaktäriseras av standardisering, strukturerade instrument, uppgifter om kvantitet, separerad informationsinsamling och analys, slumpmässiga representativa urval, generalisering samt destruktiv statistisk analys. Enkätundersökning har blivit en mycket vanlig insamlingsmetod. Det första steget vid en analys är att välja ut vilka frågor som skall ingå och varför. Vid utarbetning av ett frågeformulär räcker det inte bara att formulera frågor och utforma formulärets layout, utan formuläret bör även undersökas från validitets- och reliabilitetssynpunkt. (Olsson & Sörensen, 2011, s. 148)

Vid utformning av ett eget frågeformulär finns det en rad regler och riktlinjer som skall följas. Det första steget är att fundera över vad man vill få besvarat med hjälp av frågeformuläret. Vid detta skede kan det redan bli ett problem om det ställs för många frågor. Frågorna som tas med bör besvara arbetets syfte. Upplägget för frågeformuläret är viktigt, inledande frågor skall vara enkla, naturliga och oprovocerade att besvara. Frågorna skall dock vara relevanta för arbetet och svårställda frågor bör komma längre ner i formuläret. En logisk ordningsföljd på frågorna bör finnas. Enkäten skall ge ett positivt intryck och vara lätt att fylla i. (Olsson & Sörensen, 2011, s. 151)

Utvärderingsmetoden i detta examensarbete är en utvärderingsenkät över presentation, se Bilaga 5. Utvärderingsenkäten besvaras av närvårdarstuderande vid Yrkesinstitutet Axxell (Pargas och Karis). Enkäten innehåller fyra slutna frågor och två öppna frågor. De slutna frågorna är följande: 1. Jag har tidigare under mina studier funderat på att studera vidare till sjuuskötare, 2. Presentationen över sjuuskötartutbildningen har ökat mitt intresse för att utbilda mig till sjuuskötare, 3. Jag anser att jag känner till vad sjuuskötaryrket går ut på och möjligheter inom branschen, 4. Presentationen idag ökade min kunskap om sjuuskötaryrket. Med dessa slutna frågor vill skribenterna reda ut om närvårdarstuderande har intresse över sjuuskötartutbildningen och kunskap om sjuuskötaryrket. Dessutom vill skribenterna reda ut om presentationen ökade kunskap över yrket och intresse för sjuuskötartutbildningen. De öppna frågorna är följande: 1. Jag skulle önskat mera information om, 2. Övriga kommentarer. Med dessa öppna frågor kan studerande ge respons över själva presentationen. Utvärderingsenkäten besvaras först av studerande i Pargas Axxell och därefter av studerande

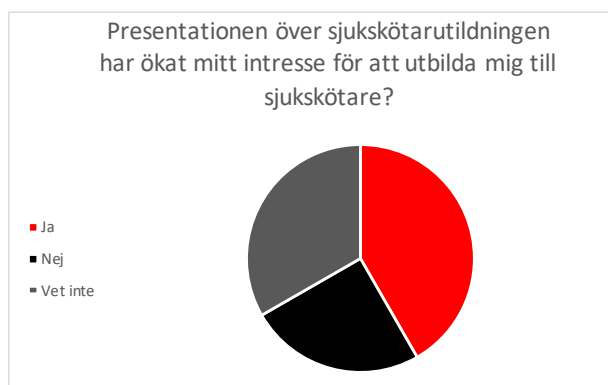
i Karis Axxell. På basen av studerandes respons i Pargas Axxell kan presentationen förbättras för studerande i Karis Axxell. Enkätutvärderingen är anonym och frivillig att fylla i.

9.5 Resultat av utvärderingsenkät

I presentationen deltog n=21 och i enkätundersökningen deltog n=12. Frågorna i utvärderingsenkäten finns i Bilaga 5. Resultaten av utvärderingsenkätens frågor beskrivs i form av cirkelfigurer. Över hälften av de närvårdarstuderande som deltog i enkätundersökningen har tidigare funderat på att studera vidare till sjukskötare, några har inte tidigare funderat på att studera vidare och några svarade att de inte vet om de tidigare funderat på att studera vidare, se Figur 3. Lite mindre än hälften av dem som deltog i enkätundersökningen ansåg att presentationen ökade intresse för att studera vidare till sjukskötare, medan de övriga ansåg att presentationen inte ökade intresset eller att de inte vet om intresset ökade, se Figur 4. De flesta studerande ansåg att de vet vad sjukskötaryrket går ut på och möjligheter inom branschen, se Figur 5. Dessutom ansåg de flesta att presentationen ökade deras kunskap om sjukskötaryrket, se Figur 6.

Figur 3. Närvårdarstuderandes svar på första frågan i enkätundersökningen.

Figur 4. Närvårdarstuderandes svar på andra frågan i enkätundersökningen.

Figur 5. Närvårdarstuderandes svar på tredje frågan i enkätundersökningen.

Figur 6. Närvårdarstuderandes svar på fjärde frågan i enkätundersökningen.

Genom att analysera enkätsvaren märkte skribenterna att några närvårdarstuderande skulle ha önskat mera information om studieformerna och information om hur svårt det är att studera till sjukskötare. Från studerande i Pargas kom det respons över att presentationen skulle ha kunnat innehålla mera information om studieformerna. Detta beaktades och korrigerades inför den andra presentationen som hölls i Karis Axxell. Frågan ”Hur svårt är det att studera till sjukskötare?” besvarade skribenterna per e-post till läraren som deltog i Skype-mötet. Skribenterna berättade sina egna åsikter och tankar kring hur svårt det är att studera till sjukskötare, vilka grundar sig mycket på eget initiativ och svårighetsgraden är individuell. Övriga kommentarer av presentationen var att den var intressant, lärorik och gav en större inblick av yrket.

10 Arbetsprocess

Examensarbetsprocessen inleddes genom att tillsammans med projektgruppen bolla idéer och tankar kring projektet. Sedan bildades mindre grupper med dem som hade samma

intresseområden, grupperna avgränsades till vissa temaområden. Denna grupp valde att fokusera på sjuksköterycket idag, yrkets framtidsvisioner och utbildningen samt göra en presentation för närvårdarstuderande. Skribenterna planerade arbetsprocessen av examensarbetet och började läsa in sig på ämnet. I den första projekthandledningen deltog ordförande för Sjuksköterskeföreningen i Åboland rf. Idén för examensarbetet presenterades för ordförande och de övriga medlemmarna. Idén av examensarbetet godkändes av handledande lärare och ordförande för Sjuksköterskeföreningen i Åboland rf, varefter skrivprocessen fortsatte. Sökning av relevant litteratur och vårdvetenskapliga artiklar som besvarar syftet och frågeställningarna påbörjades.

Skribenterna kontaktade lärarna i Yrkesinstitutet Åbo, Pargas och Karis Axxell angående presentation för närvårdarstuderande. Skribenterna och lärarna i yrkesinstitutet kom överens om att presentationen kan utföras den 17.3.2020 i Pargas och den 20.3.2020 i Karis. Ingen presentation utfördes i Åbo Axxell, eftersom det inte fanns några närvarande närvårdarstuderande. Inför presentationstillfälle utvecklade skribenterna en PowerPoint-presentation och en utvärderingsenkät, vilka godkändes av handledande lärare. Tillsammans med andra studerande i projektgruppen filmades en kort videofilm. I videofilmen presenteras Yrkehögskolan Novia (Åbo) och olika utrymmen samt kliniska övningar som utförs i skolan.

På grund av att all närundervisning förändrades till virtuell undervisning som följd av undantagstillståndet i Finland (COVID-19), blev skribenterna tvungna att ändra på den ursprungliga planen. Den ursprungliga planen var att besöka skolorna och utföra presentationen i skolorna, men på grund av situationen fick skribenterna i stället utföra presentationerna virtuellt. Lärarna i yrkesinstitutet var väldigt tillmötesgående och de ursprungliga datumen för presentationstillfällena behölls. Till en början uppstod det lite tekniska problem men i helhet lyckades presentationerna väl. Skribenterna delade PowerPoint-presentationen med åhörarna under båda presentationstillfällena. Frågor som ställdes av åhörarna besvarades under presentationerna. Ursprungligen var det meningen att visa videofilmen under presentationstillfällena men på grund av tekniska problem gick det inte. Efter presentationstillfällena vidarebefogade läraren som deltagit i tillfället, utvärderingsenkäten och videofilmen åt studerande som deltagit. Det poängterades att utvärderingsenkäten är anonym och frivillig att fylla i.

Inför mellanseminariet hade skribenterna granskat arbetet och tillförlitligheten kritiskt. Vid mellanseminariet presenterades examensarbetet. Dessutom berättade skribenterna hur det

första presentationstillfället för närvårdarstuderande gick till. Responsen som respondenterna fick av opponenter under mellanseminariet togs i beaktande. Det andra presentationstillfället ägde rum efter mellanseminariet. Skribenterna hade fått som respons av närvårdarstuderande vid det första presentationstillfället, att de önskat mera information om studieformerna. Detta togs i beaktande vid följande presentationstillfälle.

Efter att de närvårdarstuderande som deltagit i presentationstillfällena besvarat utvärderingsenkäten, analyserades svaren och resultaten sammanställdes i arbetet. Utvärderingsenkäten var frivillig att fylla i, vilket resulterade i att endast ett fåtal närvårdarstuderande besvarade enkätundersökningen. Efter att analysprocessen var utförd, fokuserade skribenterna på finslipning av arbetet. Inför den sista inlämningen gick skribenterna grundligt igenom bedömningskriterierna för examensarbete och korrigerade arbetet enligt kriterierna.

11 Kritisk granskning

Granskning av litteratur kräver omdöme och skarpsinne. Poängen är inte bara att identifiera den relevanta litteraturen utan även att granska innehållet och få frågeställningarna besvarade (Denscombe, 2017, s. 479). Litteraturoversikten skall basera sig på vetenskaplig information inom området som arbetet skrivs om och hjälpa skribenten samt läsaren att förstå vad tidigare forskning har kommit fram till inom forskningsområdet. Det finns två stycken viktiga minnesregler som bör tas i beaktande då man skriver ett examensarbete. Den första minnesregeln är att granska att innehållet är relevant för ämnet och den andra minnesregeln grundar sig på stilen man använder sig av då man skriver. All vetenskaplig text ska följa en viss stil. Användning av andra språk än skribenternas modersmål vid sökning av källor är till en fördel, vilket även kräver att man behärskar de andra språken. Läsning av litteratur ger skribenterna begrepp och synvinklar, som behövs för att kunna förstå ämnets innehåll. (Nyberg & Tidström, 2012, ss. 92-98)

I detta examensarbete har skribenterna använt vetenskapliga artiklar och annan relevant samt trovärdig litteratur gällande syftet. Källhänvisningarna är skrivna enligt Yrkeshögskolan Novias skrivanvisningar. En sökrapport där de vetenskapliga artiklarnas sökning är beskriven har bifogats i Bilaga 3. I sökrapporten ser man även vilka begränsningar som har använts, skribenterna har begränsat årtalet för att få så relevant information som möjligt. Skribenterna har valt att utgå ifrån 12 vetenskapliga artiklar som bedömts vara de mest väsentliga gällande syftet i arbetet. Presentationen som presenteras för närvårdarstuderande

baserar sig på aktuell teori och teori som besvarar syftet. I detta arbete har teori angående utvärdering och enkäter kombinerats för att kunna sammanställa en relevant grund för utvärderingsenkäten. Vid sammanställning av utvärderingsenkäten har frågeställningarna av arbetet tagits i beaktande.

Genom hela arbetsprocessen av examensarbetet har skribenterna följt Forskningsetiska delegationens båda rekommendationer angående principer om god vetenskaplig praxis, för att uppnå etisk godtagbarhet och tillförlitlighet. Forskningsetik grundar sig på etiska perspektiv och bedömningar gällande forskning och vetenskap (Forskningsetiska delegationen, 2019, ss. 16-19; Forskningsetiska delegationen, 2012, ss. 16-17). Under arbetsprocessen har skribenterna varit noggranna, omsorgsfulla och kritiska. I arbetet har metoden allmän litteraturoversikt tillämpats. Skribenterna har grundligt bekantat sig med denna metod och följt de givna anvisningarna. Under arbetsprocessen har skribenterna utgått ifrån arbetets syfte och besvarat dess frågeställningar. Detta arbete är en del av ett större projekt som har utförts i samarbete med sjuksköterskeföreningen i Åboland rf. Val av ämne är etiskt korrekt, eftersom ämnet är utformat av beställaren av projektet. Samarbetsparterna har uppgjort ett avtal gällande projektets syfte och innehåll. Handledande lärarna för detta examensarbete godkände presentationen som utfördes i Karis och Pargas Axxell. I detta arbete har olika datainsamlingsmetoder använts och även hänsyn till dem har visats, genom korrekt hänvisning och omformulering av text för att förebygga plagiat. Vid sökning av vetenskapliga artiklar har för det mesta avgränsningen ”peer-reviewed” använts, för att säkerställa att de utvalda artiklarna är kritisk granskade.

I examensarbetet följer skribenterna även Arenes rekommendationer om etisk och god vetenskaplig praxis. Examensarbete är en krävande inlärningsprocess för studerande, vilket kräver pedagogisk handledning. Utförande av examensarbete kräver tillräckliga resurser och under skrivprocessen bör man tillämpa angivna anvisningar för forskningsetik. Under skrivprocessen av examensarbete bör man även följa givna lagstiftning om behandling av personuppgifter och dataskydd. Vid eventuella avtal, bör man följa dess riktlinjer. (Arene, 2019, s. 14)

I Finland har TENK (Forskningsetiska delegationen) utgivit allmänna etiska principer som forskare i olika vetenskapsgrenar skall följa. Vid forskning skall forskare visa respekt för människovärdet och självbestämmanderätten. Forskning skall inte medföra uppkomst av skador eller risker. Deltagaren i en forskning har rätt att delta frivilligt eller vägra delta och deltagaren bör få tillräcklig information över innehållet (Forskningsetiska delegationen,

2019, s. 29). Enkätundersökningen som tillhör arbetets undersökningsprocess var frivillig och anonym att fylla i, vilket även är utskrivet i utvärderingsenkäten (Bilaga 4). Deltagarna i enkätundersökningen hade även rätt att när som helst avbryta sin medverkan i undersökningen. I samband med presentationen informerades informanterna om utvärderingsenkätens innehåll och betydelse.

Forskningsmaterial är endera öppet för allmänheten eller endast för forskare. Vid planering av forskning bör man ta i beaktande för vem forskningen kommer att vara tillgänglig. Det är viktigt att ge tydlig information åt deltagarna i forskningen om den kommer att vara öppen eller inte. Dessutom är det viktigt att använda sig av tillförlitliga och skyddade tjänster under hela arbetsprocessen (Forskningsetiska delegationen, 2019, s. 34). Detta examensarbete kommer att vara öppet för allmänheten och publiceras i Theseus-tjänsten. Deltagarna i utvärderingsenkäten fick tydlig information om detta. Materialet från undersökningsprocessen slängdes efter att analysen var utförd. Deltagarna i utvärderingsenkäten informerades även om detta.

12 Diskussion

Detta examensarbete har gjorts i samarbete med Sjuksköterskeföreningen i Åboland rf. Examensarbetet baserar sig på Sjuksköterskeföreningens önskemål och behov. Syftet med detta projekt var att framföra en realistisk och positiv bild av sjuksköterykets verkliga arbetsuppgifter samt yrkets framtidsvisioner. Målet med detta projekt var en presentation för närvårdarstuderande. Presentationen baserade sig på information om bland annat sjukskötarutbildningen, sjuksköteryket och dess framtidsvisioner.

Examensarbetet har tre frågeställningar som skribenterna har fått besvarade under arbetsprocessen. Den första frågeställningen är följande: ”Vad är det positiva med sjuksköteryket?”. Utgående från den allmänna litteraturoversikten kan man dra slutsatsen att det finns många olika möjligheter inom denna bransch. Några positiva egenskaper med yrket är varierande arbetstider och arbetsmiljöer. Dessutom poängteras det att sjuksköteryket är ett människonära arbete. Sjukskötare upplever ofta att de gör ett viktigt arbete samtidigt som de känner stolthet över sitt yrke. Sjukskötarutbildningen ger internationell behörighet på kandidatnivå inom EU, vilket betyder att sjukskötare kan arbeta i övriga länder i världen. En sjukskötare kan arbeta med arbetsuppgifter både inom det kliniska området och med arbetsuppgifter som ligger utanför det kliniska området. Sjukskötare har breda karriärmöjligheter och stora möjligheter till framgång. Kunskap kan

upprätthållas och kompletteras genom olika vidareutbildningar. I framtiden kommer det att behövas nya sjukskötare, eftersom antalet äldre ökar och antalet personer i arbetsförålder minskar. Man kan dra slutsatsen att det kommer att finnas gott om arbetsplatser i framtiden.

Diskussion angående sjukskötarnas lön är för tillfället aktuellt, speciellt inom media. Viruspandemin COVID-19 har ytterligare lyft upp diskussion angående ämnet, eftersom sjukskötare har en oerhört viktig roll vid vård av personer som blivit drabbade av viruset. Det anses att sjukskötarnas lön är otillräcklig när det gäller att uppmuntra till arbete. Dessutom anser sjukskötare att lönen inte motsvarar kraven och ansvaret på arbetsplatsen. Trots den låga lönen, anser sjukskötare att de trivs med sin yrkesbefattning. De anser även att huvudsaken är trivsel på arbetsplatsen och stolthet över yrket. Däremot önskas det att lönen skulle höjas så att den stämmer överens med arbetsuppgifterna, vilket även skulle höja yrkets attraktion.

Den andra frågeställningen är: ”Vilka är sjuksköteryrkets framtidsvisioner?”. Framtiden inom vården har obegränsade möjligheter. Sjukskötarens roll kommer att förändras i framtiden, vilket medför att även utbildningen kommer att förändras. Förändringen baserar sig på att patienten skall vara mera delaktig i sin egenvård. I framtiden kommer det att behövas ett stort utbud av mångsidig vårdpersonal. I framtiden betonas att sjukskötare skall kunna självständigt söka information och tillämpa vetenskaplig forskning. WHO har som mål att höja statusen och profilen för sjukskötare över hela världen.

Teknik och robotik kommer att påverka sjuksköteryrket i framtiden. Den ökande populariteten av virtuella kliniker kommer att introducera yrket i en riktning där patienter utvärderas och vårdas genom skärmteknologi. Inom hälso- och sjukvården används redan en hel del robotik. Robotiken uppdateras och förnyas kontinuerligt. En typ av robotik som redan används på olika sjukhus i världen är läkemedelsrobotar. Enligt forskning har dessa robotar varit pålitliga. Målet är att i framtiden kunna maximera användningen av teknik och robotik, för att effektivt erbjuda säker och kompetent omvårdnad samtidigt som den humanistiska relationen upprätthålls. Då teknik används för att utföra vissa uppgifter får sjukskötare mer tid till andra uppgifter. Sjukskötarstuderande bör förberedas inför nya innovationer, vilket betyder att utbildningen har en viktig roll i framtiden.

Den tredje frågeställningen är: ”Vad känner närvårdarstuderande till om sjukskötarutbildningen och sjuksköteryrket?”. Största delen av de närvårdarstuderande som deltog i utvärderingsenkäten anser att det känns till vad sjuksköteryrket går ut på och möjligheter inom branschen. På basen av resultaten från utvärderingsenkäten kan man dra

slutsatsen att det finns intresse bland närvårdarstuderande att vidareutbilda sig till sjukskötare. Dessutom ökade presentationen deras intresse för sjukskötarutbildningen och kunskap över sjukskötaryrket. På basen av respons från närvårdarstuderande fick skribenterna den uppfattningen att presentationen var tillräckligt omfattande och lärorik.

Samarbetet mellan skribenterna har fungerat väl. Gruppmedlemmarna har inte varit bosatta på samma ort under arbetsprocessen. En av gruppmedlemmarna är flerformsstuderande och bor på en annan ort medan de två övriga gruppmedlemmarna är dagsstuderande och bor på samma ort. Fastän en del av arbetet har gjorts på distans, har samarbetet fungerat väl och skribenterna har åstadkommit ett enhetligt arbete. Samarbetet med projektbeställaren, Sjuksköterskeföreningen i Åboland rf, har också fungerat väl. Skribenterna visade flexibilitet under arbetsprocessen genom att anpassa sig till undantagstillståndet i Finland (COVID-19). Skribenterna anser att undantagstillståndet försvårade arbetsprocessen, eftersom handledningstillfällena och presentationstillfällena utfördes virtuellt, dessutom måste den preliminära planen ändras. Skribenterna lyckades ändra på sin plan och kunde utföra presentationerna för närvårdarstuderande virtuellt istället. Skribenterna anser att denna arbetsprocess har varit oerhört lärorik och givande.

Det skulle vara intressant om detta projekt fick en fortsättning i framtiden. Redan om några år kunde man jämföra hur situationen ser ut, jämfört med hur den ser ut för tillfället (2020). Det skulle vara intressant att se om framtidsvisionerna som tagits upp i detta examensarbete har förverkligats. Till exempel om social- och hälsovårdsreformen (sote) har uppnått sina målsättningar och hur reformen har påverkat hälso- och sjukvården i Finland? Hur har COVID-19 påverkat sjuksköternas situation i Finland och i världen? Har virtuella kliniker blivit ännu vanligare? Har man börjat använda sig av robotik i Finland?

Källförteckning

- Ammattibarometri. (9 2019). *Työllistymisen näkymät eri ammateissa*. Hämtat från Ammattibarometri:
https://www.ammattibarometri.fi/kartta2.asp?vuosi=19i&ammattikoodi=3221&kieli=fi&fbclid=IwAR1CYywjL852INzYkfuFXWgmPiTkN9Jh7tPqaFZZg7erd35_klMkFuBvPkU# den 28 2 2020
- Andtfolk, M., Ahläng, A., Mannevaara, P., & Gray, P. (2019). *ICN kongress 2019 i Singapore*. Hämtat från Vård i Fokus: <http://www.sffi.fi/wp-content/uploads/2019/10/ViF32019.pdf> den 29 1 2020
- Arcada. (u.å.). *Arcada*. Hämtat från Kompetenser: <https://start.arcada.fi/sv/mina-studier/institutioner/institutionen-var/utbildningar/sjukskotare/kompetenser> den 18 4 2020
- Arene. (2019). Etiska rekommendationer för examensarbete på Yrkeshögskolor. Suomi.
- Bergman, M., & Israelsson, B.-M. (2015). *Att studera på högskolan*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Branden, P. S. (2020). Reenergizing Nurses for Global Health Care. *Nursing Economics*, 38(1), 46-50.
- Dahlborg-Lyckhage, E. (2018). *Att bli sjuksköterska - en introduktion till yrke och ämne*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Denscombe, M. (2017). *Forskningshandboken - För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna* (4:2 uppl.). (P. Larson, Övers.) Lund: Studentlitteratur AB.
- Dieleman, J. (2018). Trends in future health financing and coverage: future health spending and universal health coverage in 188 countries, 2016-40. *The Lancet*, 391, 1783-1798.
- Fishman, G. A. (2018). Attending Registered Nurses: Evolving Role Perceptions in Clinical Care Teams. *Nursing Economics*, 36(1), 12-22.
- Forsberg, A. (2016). *Omvårdnad på akademisk grund*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Forskningsetiska delegationen. (2012). God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland. Helsinki, Suomi.
- Forskningsetiska delegationen. (3 2019). Etiska principer för humanforskning och etikprövning inom humanvetenskaperna i Finland. Helsinki, Finland.
- Granskär, M., & Höglund-Nielsen, B. (2008). *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Hahtela, N. (8 2018a). *Miltä näyttää sairaanhoitajan tulevaisuus?* Hämtat från sairaanhoitajat: <https://sairanhoitajat.fi/milta-nayttaa-sairanhoitajan-tulevaisuus/#> den 17 4 2020

- Hahtela, N. (2018b). *Sairaanhoitajien työolobarometri 2018*. Hämtat från Sairaanhoitajat: https://sairaanhoitajat.fi/wp-content/uploads/2020/01/tyoolobarometri_2018_web-1.pdf den 20 2 2020
- Hee, Y. Y., & Kim, J. K. (2016). Factors influencing turnover intention in clinical nurses: compassion fatigue, coping, social support, and job satisfaction. *Journal of Korean Academy of Nursing Administration*, 22(5), 562-569.
- Hotus. (u.å.). Hämtat från Hoitotyön tutkimussäätiö: <https://www.hotus.fi/startsidea-hotus/?lang=sv> den 20 2 2020
- HUS. (den 1 2 2020). *Övergången till Apotti gick enligt planerna*. Hämtat från HUS: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/overgangen-till-apotti-gick-enligt-planerna?publisherId=23980819&releaseId=69873959> den 5 2 2020
- Johansson, G., Engström, B., & Ekman, S.-L. (2009). *Sjuksköterskan, ledande och ledare inom omvårdnad*. Sverige: Studentlitteratur AB.
- Kear, T. M. (2019). It Is Time to Tell the World What Nurses Do. *Nephrology Nursing Journal*, 46(3), 275-328.
- Kuokkanen, L., Leino-Kilpi, H., Numminen, O., & Isoaho, H. (2016). Newly graduated nurses empowerment regarding professional competence and other work-related factors. *BMC Nursing*, 15(22), 1-8.
- Lobo, M. V., Ploeg, J., Fisher, A., Peachey, G., & Akhtar-Danesh, N. (2018). Critical Care Nurses' Reasons for Working or Not Working Overtime. *CriticalCareNurses*, 38(6), 47-57.
- Montayre, J. (2018). Nursing the future: Braving possibilities, challenges and dilemmas. *Nursing Praxis in New Zealand*, 34(12018), 5-6.
- Nickitas, D. M. (2019). The Future of Nursing 2020-2030. *Nursing Economics*, 37(4), 166-178.
- Nyback, M.-H., Kullas-Nyman, L., & Salmela, S. (2019). *Etik online - att testa etisk kunskap*. Hämtat från Vård i Fokus: <http://www.sffi.fi/wp-content/uploads/2019/10/ViF32019.pdf> den 23 1 2020
- Nyberg, R. (2000). *Skriv vetenskapliga uppsatser och avhandlingar med stöd av IT och Internet*. Sverige: Studentlitteratur AB.
- Nyberg, R., & Tidström, A. (2012). *Skriv vetenskapliga uppsatser, examensarbeten och avhandlingar*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Olsson, H., & Sörensen, S. (2011). *Forskningsprocessen*. Stockholm : Liber AB .
- Oy Apotti Ab. (u.å.). *Apottis ekosystem*. Hämtat från Apotti: <https://www.apotti.fi/sv/apottis-ekosystem/> den 5 2 2020
- Petiprin, A. (2016). *Nursing-Theory*. Hämtat från <https://nursing-theory.org/nursing-theorists/Florence-Nightingale.php> den 23 1 2020
- Punta-Saastamoinen, M.-L. (2017). *Yhdessä kohti älykästä hoitotyötä*. Kuopio: Grano Oy.

- Rautavaara-Nurmi, H., Westergård, A., Henttonen, T., Ojala, M., & Vuorinen, S. (2015). *Hoitotyön taidot ja toiminnot*. Helsinki: Sanoma pro Oy.
- Robbins, K. C. (den 1 9 2019). The Future of Nursing as Derived from the Past. *Nephrology nursng journal*, 46(5), 551-563.
- Säätelä, S. (2018). Framtidens sjukhus, "Hospital of the Future". *Vård i fokus*, 1(35), 4-6.
- Sairaanhoitajaliitto. (2018). *Sairaanhoitajan palkka on Suomessa Pohjoismaiden alhaisin*. Hämtat från Sairaanhoitajat: <https://sairaanhoitajat.fi/wp-content/uploads/2020/01/pohjoismainen-vertailu.pdf> den 28 2 2020
- Sairaanhoitajaliitto. (den 14 1 2020). *Tilastoja sairaanhoitajista*. Hämtat från Sairaanhoitajat: https://sairaanhoitajat.fi/ammatti-ja-osaaminen/tilastoja-sairaanhoitajista-2/?fbclid=IwAR1GAx9YHSEbi1BjD3J_cj3I_tVXuXsvWm6DWkNH-IfWtcuhsfeGa9VpURU den 28 2 2020
- Sairaanhoitajaliitto a. (u.å.). *Opiskele sairaanhoitajaksi*. Hämtat från Sairaanhoitajat: <https://sairaanhoitajat.fi/ammatti-ja-osaaminen/opiskele-sairaanhoitajaksi/> den 5 3 2020
- Sairaanhoitajaliitto b. (u.å.). *Sairaanhoitajan monet eri urapolut*. Hämtat från Sairaanhoitajat: <https://sairaanhoitajat.fi/ammatti-ja-osaaminen/sairaanhoitajan-monet-eri-urapolut/> den 5 2 2020
- Sairaanhoitajaliitto c. (u.å.). *Tutkimusten mukaan sairaanhoitajia tarvitaan*. Hämtat från Sairaanhoitajat: <https://sairaanhoitajat.fi/ammatti-ja-osaaminen/tutkimusten-mukaan-sairaanhoitajia-tarvitaan/> den 4 2 2020
- Salakari, M. (den 23 11 2018). *Miltä näyttää sairaanhoitajan tulevaisuus? Viisi skenaariota hoitotyöstä*. Hämtat från Skhole: <https://blog.skhole.fi/milta-nayttaa-sairaanhoitajan-tulevaisuus-viisi-skenaariota/> den 5 2 2020
- Sandberg, B., & Faugert, S. (2016). *Perspektiv på utvärdering*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Schantz, A. v. (1 2018). *Sjuksköterskeföreningen i Finland rf*. Hämtat från Vård i fokus: http://www.sffi.fi/wp-content/uploads/2019/03/V%C3%A5rd_i_Fokus_1_2018.pdf den 9 1 2020
- Scröder, C., & Grönlund, A. (2018). Psykosocial arbetsbelastning inom vården. *Vård i Fokus*, 1(35), 16-20.
- Sherry, J. (den 12 7 2018). The robot nurses are coming to a workplace near you. *British Journal of Nursing*, 27(13), 765-767.
- Sneltvedt, T., & Bondas, T. (den 1 9 2016). Proud to be a nurse? Recently graduated nurses' experiences in municipal health care settings. *Caring Sciences empirical studies*, 557-564.
- STM. (den 13 12 2019). *Sairaanhoitajan määrättävissä oleva lääkevalikoima laajenee vuonna 2020*. Hämtat från Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö: https://stm.fi/sv/artikeln/-/asset_publisher/sairaanhoitajan-maarattavissa-

oleva-laakevalikoima-laajenee-vuonna-2020?fbclid=IwAR37wf0WouYAXqCRG1_MDBq9ObxzEh0Wzg71mCd-SjQLA0c9w5Yf99Wsk1g den 17 4 2020

Tehy. (den 9 10 2019). *Tehy: Sa-vågen är skadlig för social- och hälsovårdsbranschen*. Hämtat från Tehy: <https://www.tehy.fi/sv/mediatiedote/tehy-sa-vagen-ar-skadlig-social-och-halsovardsbranschen> den 20 2 2020

THL. (den 19 3 2020). *Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden keskus*. Hämtat från Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos: <https://thl.fi/fi/web/sote-uudistus/tulevaisuuden-sosiaali-ja-terveyskeskus> den 23 3 2020

WHO. (2020). *Year of the Nurse and the Midwife 2020*. Hämtat från World Health Organization: <https://www.who.int/news-room/campaigns/year-of-the-nurse-and-the-midwife-2020> den 10 4 2020

Wisur-Hokkanen, C., Glasberg, A.-L., Mäkelä, C., & Fagerström, L. (2015). Experiences of working as an advanced practice nurse in Finland - the substance of advanced nursing practice and promoting and inhibiting factors. *Nordic College of Caring Science*, 793-802.

Yrkeshögskolan Novia. (den 26 2 2014). *Sairaanhoitajakoulutuksen osaamisalueet 180 op*. Hämtat från https://laroplaner.novia.fi/sbok2015/files/kompetenser/3620_1.pdf den 5 3 2020

Yrkeshögskolan Novia. (2015). Hämtat från Yrkeshögskolan Novia: <https://www.novia.fi/utbildning/utbildningsutbud/halsa-och-valfard/sjukskotare-yh-abo/> den 5 3 2020

Yrkeshögskolan Novia. (u.å.). *Studieguide*. Hämtat från Yrkeshögskolan Novia: <https://studieguide.novia.fi/index.php/sv/13622/sv/13648/DAG20-H-%C3%85-USS/year/2020> den 5 3 2020

Finlands författningssamling

Lag om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården 28.6.1994/559 [Online]

www.finlex.fi [hämtat: 18.4.2020]

Avdelningen för vård och det sociala området

Projektbeskrivning för examensarbeten

Examensarbetsprojektets namn: Framtidens sjukskötare – är det du?
Projektansvarig lärare: Minna Syrjäläinen-Lindberg
<p>Bakgrund: WHO har utnämnt år 2020 till sjukskötarens år för att lyfta fram sjukskötarens viktiga roll i samhället. Samtidigt hedras Florence Nightingales födelse för 200 år sedan. I dagens samhälle beskrivs sjukskötarens jobb som ansvarsfullt, tungt och utmanande. Hur beskriva de positiva och realistiska sidorna av sjukskötararbetet? Hurdan är utbildningens och yrkets attraktion och framtid? Vem ska göra sjukskötarens arbete i framtiden? Vilka karriärutvecklingsmöjligheter finns för sjukskötare?</p> <p>Syfte: Syftet är att informera allmänheten om sjukskötarens arbete i dag och att marknadsföra utbildningen för elever i gymnasier och yrkesutbildningen.</p> <p>Utförande: Sjukskötarstuderande arbetar i grupper på 3–4 studerande. En del av verksamheten planeras och förverkligas tillsammans med Sjuksköterskeföreningen i Åboland rf.</p> <p>Förväntade resultat: Utredning om olika dimensioner av sjukskötararbete i dag, marknadsföringskampanj och ev. annat marknadsföringsmaterial.</p>
Partners: Sjuksköterskeföreningen i Åboland rf
<p>Examensarbetets kompetenser: <u>Utbildning till sjukskötare YH och hälsovårdare YH</u> Studerande</p> <p>- Kan systematiskt utveckla sitt yrkesområde och har förmåga att på ett vetenskapligt sätt (med fokus på vårdvetenskaplig forskning) utföra, presentera, diskutera och granska utvecklingsprojekt i mångprofessionella team</p>

Kod	Namn	År	År	År	År	SP
		1	2	3	4	
USS20IV	Introduktion till vårdarbete					0
USS20IV01	Introduktion till yrkeshögskolestudier	5				5
USS20IV02	Den interprofessionella social- och hälsovården	5				5
USS20IV03Å	Svenska	3				3
USS20IV04	Yrkesetik och professionell interaktion inom social- och hälsovård	5				5
USS20IV05	Evidensbaserad grundvård	5				5
USS20IV06	Anatomi och fysiologi	5				5
USS20GV	Grunder i vårdarbete					0
USS20GV01	Hälsofrämjande vårdarbete	4				4
USS20GV02	Läkemedelsbehandling I	5				5
USS20GV03	Människans utveckling	3				3
USS20GV04	Mikrobiologi, patologi och grunder i vaccinationskunskap	5				5
USS20GV05	Finska	3				3
USS20GV06	Engelska	3				3
USS20GV07	Praktik, grundvård	8				8
USS20KV	Kliniskt vårdarbete I					0
USS20KV01	Kirurgiskt och perioperativt vårdarbete		5			5
USS20KV02	Inremedicinskt och onkologiskt vårdarbete		6			6
USS20KV03	Läkemedelsbehandling II och farmakologi		4			4
USS20KV04	Kliniskt vårdarbete		5			5
USS20KV05	Praktik, inre medicinskt vårdarbete/kirurgiskt vårdarbete I		8			8
USS20KL	Kliniskt vårdarbete II					0
USS20KL01	Mental- och missbrukarvård		5			5
USS20KL02	Från äldre till geriatrisk patient		5			5
USS20KL03	Praktik, inre medicinskt vårdarbete/kirurgiskt vårdarbete II		8			8
USS20KL04	Praktik, gerontologiskt vårdarbete/mentalvård I		8			8
USS20KL05	Praktik, gerontologiskt vårdarbete/mentalvård II		8			8
USS20KÅ	Kliniskt vårdarbete III					0
USS20KÅ01	Vård av barn, unga och familj			5		5
USS20KÅ02	Reproduktiv hälsa			5		5
USS20KÅ03	Forskningsmetodik			5		5
USS20KÅ04	Praktik, barnsjukvård/hemsjukvård eller primärvård I			8		8
USS20KÅ05	Praktik, barnsjukvård/hemsjuk-vård eller primärvård II			8		8
USS20UV	Utvecklingsinriktat vårdarbete					0
USS20UV01	Akutvård och strålsäkerhet			5		5
USS20UV02	Ledarskap och entreprenörskap			5		5
USS20UV03	Examensarbete			15		15
USS20UV04	Palliativt vårdarbete			3		3
USS20FV	Fördjupat vårdarbete					0
USS20FV01	Fördjupat vårdarbete I				5	5
USS20FV02	Fördjupat vårdarbete II				5	5
USS20VAL	Valfria studier		4	2		6
USS20FV03	Trender och hälsoteknologi inom vårdarbete				3	3
USS20FV04	Fördjupat kliniskt vårdarbete				3	3
USS20FV05	Praktik, fördjupat vårdarbete				8	8

Datum för sökningen	Databas	Söktermer och kombinationer	Antal träffar	Avgränsningar	Antal träffar efter avgränsningar	Antal valda artiklar
8.1.2020	CHINAL with Full Text (EBSCO)	SU Finland AND SU nursing AND SU role	153	Full Text; Abstract Available; Peer Reviewed; Published Date: 2015–2020	37	1 ¹
8.1.2020	CHINAL with Full Text (EBSCO)	SU nurse AND SU role	16,555	Full Text; References Available; Abstract Available; Peer Reviewed; Published Date: 2017-2020	153	1 ²
8.1.2020	CHINAL with Full Text (EBSCO)	SU nurse AND SU world	2,330	Full Text; Abstract Available; Peer Reviewed; Published Date: 2018-2020	115	1 ³
19.2.2020	CHINAL with Full Text (EBSCO)	future of nursing	1353	Full Text; References Available; Abstract Available; Published Date: 2015-2020	14	1 ⁴
20.2.2020	CHINAL with Full	SU nursing care AND SU worldwide or	43,713	Full Text; Abstract Available;	22	1 ⁵

¹ Experiences of working as an advanced practice nurse in Finland – the substance of advances nursing practice and promoting and inhibiting factors

² Attending Registered Nurses: Evolving Role Perceptions in Clinical Care Teams

³ It is Time to Tell the World What Nurses Do

⁴ The future of nursing 2020-2030

⁵ Reenergizing Nurse for Global Health Care

	Text (EBSCO)	globally or international		Peer Reviewed; Published Date: 2015- 2020		
20.2.2020	CHINAL with Full Text (EBSCO)	SU nurse AND SU globally or international	57	Full Text; References Available; Abstract Available; Published Date:2015- 2020	21	1 ⁶
17.2.2020	CHINAL with Full Text (EBSCO)	Robotics in healthcare	3,041	Full text; References Available; Published Date: 2015- 2020	87	1 ⁷
17.2.2020	CHINAL with Full Text (EBSCO)	Recently graduated nurses	25	Full text; References Available; Abstract Available; Published Date: 2015- 2020	2	1 ⁸
17.2.2020	CHINAL with Full Text (EBSCO)	Nursing in the future	3,549	Full text; References Available; Abstract Available; Published Date: 2015- 2020	225	1 ⁹
3.4.2020	CHINAL with Full Text (EBSCO)	SU graduate AND SU nurse AND SU Finland	43	Full text; Abstract Available; Peer Reviewed; Published Date: 2015- 2020	1	1 ¹⁰

⁶ Nursing the future: Braving possibilities, challenges and dilemmas

⁷ The robot nurses are coming to a workplace near you

⁸ Proud to be a nurse? Recently graduated nurses' experiences in municipal health care settings

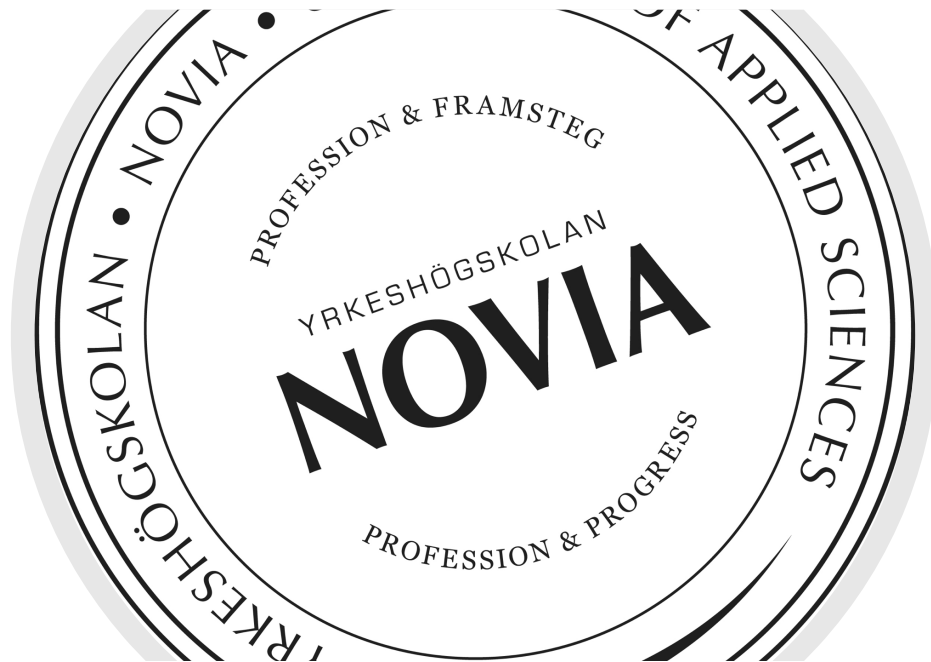
⁹ The future of nursing as derived from the past

¹⁰ Newly graduated nurses' empowerment regarding professional competence and other work-related factors

4.4.2020	CHINAL with Full Text (EBSCO)	SU career AND SU nursing care	414	Full Text; Abstract Available; Published Date: 2015- 2020; Peer Reviewed	13	1 ¹¹
9.4.2020	CHINAL with Full Text (EBSCO)	Clinical nurse AND coping	13277	Full Text; Abstract Available; Peer Reviewed; Published Date: 2015- 2020	659	1 ¹²

¹¹ Critical Care Nurses' Reasons for Working or Not Working Overtime

¹² Factors influencing turnover intention in clinical nurses: compassion fatigue, coping, social support, and job satisfaction

EXAMENSARBETE

- Examensarbete görs i samarbete med Sjuksköterskeföreningen i Åboland rf
- WHO har utnämnt 2020 till sjukskötarens år
 - Florence Nightingale
- Syftet med examensarbetet?
 - Realistisk och positiv bild av sjukskötaryrket
 - Presentera utbildningen

STUDERA TILL SJUKSKÖTARE

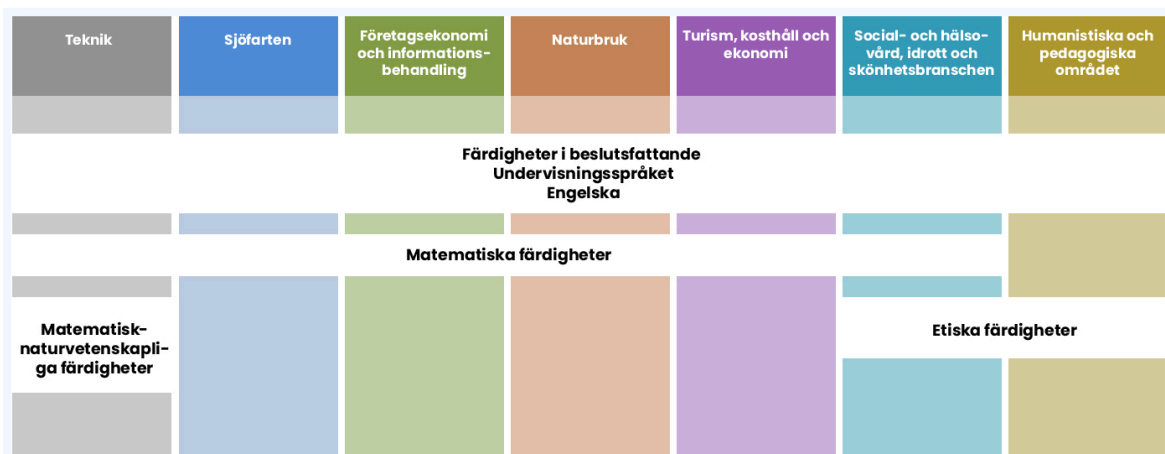
- Utbildningen ger internationell behörighet på kandidatnivå (Bachelor) inom EU
- Studierna tar 3,5 år och omfattar 210 sp
- Läroplan förnyas hösten 2020
 - Mera kliniska studier
- Vad grundar sig studierna på?
 - Grundstudier, teoretiska studier, kliniska studier (praktik) och examensarbete
 - Internationell verksamhet

STUDERA TILL SJUKSKÖTARE

- Ansökningstid: 18.3-1.4.2020
 - Dagsturerande 2020
 - Dagstuderande + flerformsstuderande 2021
- YH-urvalsprov
 - 1-5.6.2020
- Nationellt urvalsprov

Så här går det till:

1. Sökande väljer vid vilken yrkeshögskola och vilken dag hen deltar i urvalsprovet
2. Sökande anmäler sig till YH-urvalsprovet via en blankett i studieinfo.fi-portalen
3. Sökande gör utvalsprovet i utrymmen vid valda yrkeshögskolan och på vald dag med egen bärbar dator

SJUKSKÖTARUTBILDNINGEN

Sjukskötaryrkets kärnkompetensområden:

1. Individcentrering
2. Etik och professionalitet i vården
3. Ledarskap och företagsamhet
4. Klinisk vård
5. Evidensbaserat arbete och beslutsfattande
- 6.Handledning och lärande
7. Främjande av hälsa och funktionsförmåga
8. Verksamhetsområden inom social- och hälsovård
9. Kvalitet och säkerhet inom social- och hälsovård

SJUKSKÖTARYRKET

- Stolthet över yrket
- Mångsidigt yrke
 - Karriärmöjligheter
 - Variation i arbetstider
 - Människokontakt
 - Mångprofessionellt arbetsteam
 - Arbetsmiljö
- Förstå & tillämpa evidensbaserad kunskap

KARRIÄRMÖJLIGHETER

- Breda yrkesmöjligheter och stora möjligheter till framgång
 - Specialiseringsområden, primärhälsovård, öppenvård, hemsjukvård, akutsjukvård, skolhälsovård, kriminalvård, försvaret och internationella uppdrag
 - Offentliga och privata sektorn
 - Internationella yrkesmöjligheter
 - Sjukskötartutbildning baserad på kunskap > fortsatt utbildning
 - Expertis, handledare, utvecklingsarbetare, forskare, organisationsarbetare, förtroende och arbets säkerhet, cheftjänst eller arbete inom politiken

SJUKSKÖTARNAS SITUATION I FINLAND

- I Finland arbetar 72 208 sjukskötare
 - 92,6% kvinnor & 7,4% män
 - Tredje vanligaste yrket bland finländska kvinnor
- Grundlön ca 2500€/mån
 - Arbetsplats / tillägg

SJUKSKÖTARNAS FRAMTID

- Antalet äldre ökar och antalet i arbetsförålder minskar> närmare hälften av de nuvarande sjukskötarna kommer att pensioneras fram till 2030
- Användning av teknologi
 - Robotik
 - Virtuella kliniker
- Patienternas delaktighet ökar i sin egen vård

UTVÄRDERINGSENKÄT

1. Jag har tidigare under mina nuvarande studier funderat på att studera vidare till sjukskötare:

Ja

Nej

Vet inte

2. Presentationen över sjukskötarutbildningen har ökat mitt intresse för att utbilda mig till sjukskötare:

Ja

Nej

Vet inte

3. Jag anser att jag känner till vad sjukskötaryrket går ut på och möjligheter inom branschen:

Ja

Nej

Vet inte

4. Presentationen idag ökade min kunskap om sjukskötaryrket:

Ja

Nej

Vet inte

5. Jag skulle önskat mera information om: _____

6. Övriga kommentarer: _____

Enkäten är anonym och frivillig att fylla i.

Tack för din medverkan!

